Одного ранку в Трулло

Якось квітневого ранку — було десь близько шостої години — на автобусній зупинці у Трулло зібралося кілька перехожих. Щоб дізнатись, яка буде погода, вони подивилися на небо. І що ж вони там побачили? Майже все небо затуляв якийсь величезний похмурий предмет, котрий, наче темна хмара, нерухомо висів над передмістям на висоті приблизно кілометра. Хто заохкав, хто заахкав, а потім хтось ще й зарепетував:

— Марсіяни!

Цей вигук пролунав як сигнал тривоги. Люди закричали й кинулися хто куди. Порозчинялися вікна — визирали цікаві: чи не сталася вулична катастрофа? Але досить було погляду на небо, щоб вікна й віконниці позачинялися, а по сходах зачовгали, затупотіли людські ноги.

— Марсіяни!

— Летюча тарілка!

— Та ні, просто затемнення сонця!

Таємнича річ справді скидалася на велику чорну дірку в небі, а довкола неї розливалось ясно-блакитне сяйво.

— Яке ще затемнення? Кінець світу!

— Ну, це вже занадто! Хіба може кінець світу настати за одну ніч?

— А ви гадали, що нас обов'язково попередять люб'язним листом: "Стережіться, бо такого дня о такій-от годині світ полетить шкереберть"?

Із бару "Італія" вийшов офіціант, витираючи руки об брудний фартух. Він глянув на небо і тут-таки зігнувся вдвоє, ніби його хтось ударив по голові. Якась жінка у нічній сорочці гукнула йому з балкона:

— Подзвони пожежникам, Августо!

— А що я їм скажу?

— Скажи їм, що прилетіли марсіяни, скажи ж їм, дурню! Чи ти не бачиш марсіян?

— Але до чого тут пожежники? Що вони, брандспойтом відлякуватимуть отих марсіян?

— Та дзвони ж, дзвони! От побачиш, вони якось зарадять справі.

Августо повернувся до бару, опустив жетон в автомат і набрав номер пожежної команди.

— Алло, їдьте мерщій у Трулло! Прилетіли марсіяни!

— Хто це говорить?

— Августо.

— Браво, а я Юлій Цезар! І тобі не соромно отак набратися спозарана?

Пожежник повісив трубку. Але за наступні дві хвилини йому довелося відповісти ще на двадцять таких самих дзвінків з Трулло. І він зважився вдарити на сполох, пояснивши черговому лейтенантові:

— Певно, там усі побожеволіли. Як на мене, то треба попередити психіатричну лікарню.

У Трулло, хто не стирчав на вулиці, задерши вгору носа, той висів на телефоні. Дехто викликав пожежників, дехто — поліцію, дехто — карабінерів.

Тим часом із пекарні вийшов хлопчик. Щоранку о цій годині обходив він кав'ярні та бари, розносячи булочки. Хлопчик підвісив ущерть наповнений запашними булочками кошик на руль велосипеда, заніс праву ногу, щоб сісти на велосипед, зирнув мимохіть на небо і… все покотилося на землю: і він, і велосипед, і кошик. Смачні булочки розсипалися в поросі.

Римські рознощики славляться тим, що ніколи не падають: проте за одну хвилину може статися те, чого не було і тисячу років. Хлопчик, щоправда, скочив на ноги і заховався у пекарні, волаючи:

— Рятуйте! Місяць падає!

Звісно ж, виправдати своє падіння він міг лише космічною катастрофою. Солодкі ж булочки так і зостались лежати серед вулиці. Якийсь пес вистрибнув хтозна-відкіля, схопив зубами одненьку і дременув чимдуж, боячись добрячого штурхана. Але штурхати його ніхто нізвідки не збирався.

— Це собака синьйора Мелетті,— сказав різник дружині. — Найбільший злодюга з усіх тутешніх собак. А ще належить поліцейському. Чого ж тоді дивуватися, що в Італії усе не так, як слід?

Якось поліцейський Мелетті, щоб заскочити зненацька одного водія, який порушив правила вуличного руху, сховався за візниковим конем. Від того дня хлопчаки звали його не інакше, як Хитромудрим Одіссеєм. А пса, звісна річ, прозвали Аргусом, хоча справжнє його ім'я було

Дзорро. Це був розумний собака, і відгукувався він на обидва ймення. Проте цього ранку він не озвався б, навіть якби його назвали Вашою Ясновельможністю. Міцно затиснувши булку в зубах, він прослизнув у парадні двері й кулею злетів на останній поверх, аж до дверей помешкання Мелетті. Паоло, вставши раненько, щоб зробити уроки, почув, як пес шкрябає у двері, й відчинив йому.

— Звідкіля це ти, волоцюго?

Дзорро, надто зайнятий, щоб озиватися, проскочив крізь кухню на балкон і сів там, збираючися з'їсти свій сніданок.

— Що це? Булка! Дай же й мені шматок, а то скажу таткові, коли він повернеться!

Синьйор Мелетті рано-вранці подався з дому у своїх службових справах. Його дружину, синьйору Чечілію, ще раніше викликано терміново зробити комусь укол. Удома були тільки Паоло і Ріта, але дівчинка ще спала. Паоло, як старший, мав розбудити її завчасно та скип'ятити молоко.

— Дай сюди!

Але Дзорро, побоюючись, що доведеться ділити ласий сніданок, миттю знищив булку.

Паоло вийшов на балкон із рішучим наміром навчити пса шанувати господаря, але те, що він побачив, змусило його забути і про пса, і про булку.

— Ріто! — крикнув він. — Іди мерщій сюди! Ріто!

— Що там? — відповів заспаний голосок.

— Іди подивись! Та хутко!

— Що, вже час до школи?

— Ти ж чудово знаєш, що сьогодні не треба йти до школи!

Почувши таку звістку, дівчинка відразу встала і вибігла на балкон. В ту ж мить завила сирена — на площу Трулло приїхали пожежники.

— Ой мамо, пожежа!

— Яка там пожежа! Подивись-но вгору!

— Пхе, яка бридка хмара! Напевно, буде гроза.

— Ти дурна як пень. По-моєму, це звичайний космічний корабель.

— Корабель?!

— Ти справжнісінький неук! Не розумію, чого тільки тебе навчають у твоєму другому класі!

— Того самого, що й тебе у твоєму п'ятому. А пожежники підійматимуться туди вгору по драбині?

— Еге ж, пожежники... Гаситимуть місяць... Так високо підіймаються хіба що космонавти!

— Я все зрозуміла. Поклич мене, коли почнуть підійматися. А я піду почищу зуби.

І Ріта пішла до ванної кімнати. Вона вирішила, поки немає мами, помити голову ляльці. Паоло не спиняв її, вважаючи за марне

продовжувати розмову з таким невігласом. А на площі тим часом щохвилини відбувалося щось нове. Слідом за пожежниками в передмістя примчали поліцейські машини. А що там ще суне вулицею, яка веде з Рима? Панцерники! Один, два, три… А далі танки! Один, другий… Може, й гармати везуть? Так, і гармати. Хай йому дідько, навіть ракети!

"Скидається на великий парад", — подумав Паоло, тремтячи з хвилювання.

Однак найцікавіше було дивитися на величезний загадковий предмет, що займав півнеба. Можна було визначити на око його величину — десь близько кілометра в діаметрі. Тінь, яка падала від предмета на брудні дахи будинків, на вулиці, заповнені панцерниками і танками, пригнічувала і ніби погрожувала чимось.

"Чи, бува, не почалася війна?" — подумав Паоло.

Прилетів звідкілясь вертоліт, схожий на металевого дзизкучого комара. Він наблизився метрів на сто до того предмета і став поволі кружляти навколо нього, ніби шукав, де б його найзручніше вжалити.

"Ось побачиш, дасть він тобі!" — подумав Паоло, стаючи на бік сильнішого супротивника. А Дзорро дзявкотів та жалібно повискував.

— Злякався, правда? — спитав Паоло і, нахилившись до пса, почухав йому спину.

— Увага! Увага! — загримів у цей час голос із гучномовця, установленого на одній із поліцейських машин. — Просимо населення зберігати спокій. Військове командування повністю контролює становище. Оголошується стан тривоги. Ніхто не повинен входити в передмістя Трулло або виходити за його межі, поки не буде нового

розпорядження. Повертайтеся до своїх домівок, спускайтесь у підвали і спокійно чекайте наказу.

— Увага! Увага! — знову почав гриміти гучномовець.

— Що там кажуть? — спитала Ріта з ванної.

— Та нічого.

— Як нічого? Такий гармидер — і нічого? Мені здається, знову якась реклама. Подивись уважно, чи не роздають якихось подарунків. Минулого разу, коли роздавали паперові кульки, ти не погукав мене вчасно.

Ріта вийшла на балкон, старанно витираючи рушником сухі, мов перець, оченята, аби показати братові, що вона вмилась як слід.

Паоло обернувся до сестри, щоб сказати їй щось, коли це раптом якась тінь промайнула по небу. Може, птах? Ні, тінь була надто велика.

— Лягай! — крикнув він і сам упав на підлогу, охопивши за плечі перелякану Ріту, яка теж кинулась на підлогу.

— Одначе що сталось?

Цієї миті щось упало прямісінько в правий куток балкона, за метр від руки Паоло і за тридцять сантиметрів від лапи Дзорро, який, гарчачи, позадкував назад. "Щось" не вибухнуло, почувся тільки м'який звук "ляп!". Воно залишилося лежати там, поміж двома горщиками з геранню. Паоло зиркнув на нього крізь пальці, якими закривав собі обличчя. Воно мало колір предмета, який завис у небі. Це не бомба. Може, якесь послання?

— Я боюсь! — прошепотіла Ріта. — Давай і ми спустимося у підвал.

— Тоді ми нічогісінько не побачимо і не дізнаємося.

— Але ж мені страшно. І ще, ти ж чув, що сказали…

Голос із гучномовця монотонно повторював розпорядження. Машина повільно рухалася вулицями, зупиняючись біля кожного будинку. Паоло розумів, що підійти до цього металевого предмета, який упав на балкон, його обов'язок. Він повинен по-науковому обстежити його.

"Якби Христофор Колумб боявся так, як я, — подумав Паоло, щоб збороти у собі страх, — то Америку й досі не було б відкрито".

— Що робити? — пхикала Ріта. — Якщо я лежатиму отак і далі, то забрудню піжаму, і мені перепаде від мами.

— Помовч. Мені треба подумати.

Але за нього уже подумав дехто інший. Дзорро, схвильовано крутячи хвостом, обережно, ніби для проби, простяг лапу до предмета і легенько вдарив його.

— Дзорро, назад!

— Не чіпай!

Пес обернувся до дітей, буцімто хотів заспокоїти їх. Його вологі очі неначе промовляли: "Спокійно, спокійно, полиште все мені. У мене чудовий нюх!"

Він висунув язика і на животі поповз уперед. П'ять… Чотири… Три… Два… Один… Лизь!

Язик Дзорро мов приклеївся до металевого предмета і… став жадібно лизати його. Тепер хвіст крутився швидко, як гвинт вертольота.

Тоді Паоло зважився: він схопився на ноги, штурханом відігнав пса і зайняв його місце біля дивного предмета.

— Що це? — спитала Ріта, підводячи свою скуйовджену голівку.

— Зараз роздивлюся. Там, усередині, певно, є послання.

— А ти хіба не чуєш запаху?

— Який запах? Ти просто ще не прокинулась!

Ріта устала й підійшла до предмета, відігнавши собаку, що поривався знову зайняти свою втрачену позицію.

— Можна й мені доторкнутися? — спитала вона брата.

— От дурепа, ти думаєш, я боюсь? Я тільки хочу спершу як слід роздивитися його.

— Але ж запах, хіба ти не чуєш запаху?

— Ти ж знаєш — у мене нежить.

Тоді Ріта стала діяти. Вона простягла руку й доторкнулась до предмета. На пальці у неї залишилася темна пляма. Дівчинка уважно подивилася на ту пляму і рішуче спрямувала пальця собі в рот. Обсмоктала його і знову подивилась: він став рожевий та мокрий від слини. І тут вона радісно закричала:

— Шоколад! Таки я правду казала! Покуштуй! Покуштуй і скажи, що це не так.

Паоло покуштував. Ріта повторила. Паоло покуштував знову. Сумнівів не було: загадковий предмет, що впав із неба, був не що інше, як великий шмат шоколаду. Та ще й першосортного, коли врахувати пахощі, смак та насолоду, яку він приніс дітям.

— Ой, який смачний! — вигукнула Ріта.

— Надзвичайно смачний! — погодився Паоло, напихаючи рота.

— Знаєш, може, це вони нас побачили і скинули шоколад на знак дружби?

— Хто "вони"?

— Марсіяни! Ну, ті, хто там угорі: не знаю, хто саме.

— Як на мене, — зауважила Ріта, показуючи на великий круглий предмет, що висів у небі,— як на мене, то це просто торт!

Дедал викликає Діомеда

— Я — Дедал! Викликаю Діомеда! Я — Дедал! Викликаю Діомеда! Прийом.

— Я — Діомед! Слухаю вас. Прийом.

— Я закінчив обліт таємничого предмета. За моїми розрахунками, його окружність має три тисячі сто сорок метрів. Щоб знайти діаметр, ділимо на три цілих і чотирнадцять сотих…

— Це ми знаємо, знаємо… Далі!

— Прошу пробачення. Бічна поверхня, виявляється, розмальована різнобарвними смугами. Ось як, знизу вгору: коричнева, рожева, зелена, знову коричнева, жовта, фіолетова, біла. Я підіймаюся вище. Прийом.

— Я — Діомед! Заждіть! Чи не помітили ви на цій бічній поверхні якихось отворів? Чи немає там віконець, щілин, дверцят? Прийом.

— Я — Дедал! Нічого такого не помітив. Бічна поверхня однаково гладенька. Прийом.

— Я — Діомед! Зміряйте висоту і поспостерігайте згори. Тримайтеся на безпечній відстані. Прийом.

— Завдання прийнято. Прийом закінчую.

Вищенаведена розмова відбувалася десь близько восьмої години того самого знаменитого ранку між пілотом на вертольоті (умовне ім'я — Дедал) і штабом головнокомандувача (пароль — Діомед) операції "П. К.", який розташувався у кабінеті директора школи в Трулло. "П. К." у цьому випадку не означає правий крайній у футбольній команді. "П. К." просто означає "Прибулець із космосу". Таким привабливим терміном військові власті назвали усі військові засоби, які вони привели у стан бойової готовності, коли з'явився невідомий летючий предмет. Командування, як ми вже знаємо, назвалося умовно Діомедом. Підібравши ці три красиві ймення: Дедал, Діомед і "П. К." — ці люди вважали, що вже зробили багато.

У кабінеті Діомеда на час розмови з пілотом сиділо багато людей, серед них — генерал, два славетні вчені — професор Россі та профессор Теренціо — і поліцейський Мелетті, прозваний Хитромудрим Одіссеєм. Останній був тут для того, щоб виконувати термінові доручення. Наприклад, він уже двічі бігав до бару замовляти міцної кави для всіх.

— Я — Дедал! Викликаю Діомеда! — знову пролунав голос пілота.

Генерал особисто нахилився до мікрофона і відповів Дедалу:

— Я — Діомед! Доповідайте.

— Висота загадкового предмета — приблизно двадцять п'ять метрів. Щоб обчислити об'єм…

— Ми знаємо геометрію. Нас цікавлять лише дані.

— Слухаюсь, синьйоре. Поверхня — це чарівна панорама кольору вершкового крему. Яка пишнота!

— Облиште знаки оклику! — гримнув Діомед. — Ви-бо не продавець холодильників. Говоріть лише про те, що бачите, і більш нічого. Прийом.

— Слухаюсь, синьйоре. Бачу великі червоні кулі, розкидані на однаковій віддалі одна від одної по всій поверхні. їх кілька сотень. Вони скидаються на величезні зацукровані вишні, якщо дозволите порівняти…

— Не дозволяю! — розлютився генерал. — Облиште порівняння. Краще полічіть кулі.

Професор Россі, поки Дедал мовчки рахував кулі, замислено похитав головою і промимрив:

— Вигадливо, справді вигадливо…

— Ви гадаєте? — осміхнувся професор Теренціо.

— А хіба ви думаєте не те, що й я?

— Ні в якому разі, шановний колего: я думаю якраз протилежне.

— Синьйори, — зітхнув генерал, — чи не втаємничили б ви і нас у ваші думи?

— Я — Дедал! — перервав бесіду голос із гучномовця. — Чуєте мене? Прийом.

— Вас чуємо, на жаль! — відказав Діомед. — Чуємо всі нісенітниці, які ви верзете.

— Бачу паперового змія.

— Що? Ви збожеволіли зовсім?!

— Бачу паперового змія, синьйоре! Я підтверджую це! Він здіймається з даху одного будинку. Перехопити його? Прийом.

— Я — Діомед! Не чіпайте змія. Залишайтеся на місці, ми проведемо термінове розслідування. Прийом закінчую.

Розслідування почалося негайно: усі підбігли до вікна, щоб побачити паперового змія, що, лопочучи трьома різнобарвними хвостами, здіймався до таємничого предмета у небі.

— Сигналізація з землі! — прокоментував хтось підозріло. — Підступи "п'ятої колони"! Очевидно, космічні загарбники мають агентів серед населення!

— Не може бути! — розгублено вигукнув поліцейський Мелетті. — Я чудово знаю всіх у Трулло! Це хороші люди! Я знаю кожен будинок, кожну крамницю! Ніякого контакту з марсіянами у них нема, що ви!

— Що ж тоді це таке?

"Щоб мені відпав ніс, коли то не паперовий змій Паоло!" — скрикнув подумки Хитромудрий Одіссей і сам запідозрив щось жахливе.

Нічого не кажучи і не чекаючи наказів, він метнувся надвір, скочив на велосипед і за кілька хвилин був уже у дворі свого будинку.

Він подивився вгору і на балконі побачив своїх дітей.

— Паоло! Ріто! Що ви там робите? — голосно покликав Мелетті. — Чому ви не в підвалі, як інші? Хіба ви не чули наказу?

— Тату, тату! — закричала Ріта, плескаючи в долоні.— Іди допоможи нам!

— Зараз же заберіть того змія! Ви що, хочете, щоб мене запроторили у в'язницю за шпигунство?

— А ми не шпигуємо! Ми тільки хочемо дістати шматок торта…

— Ось я вам покажу торт! Якщо ви зараз-таки не заберетеся з балкона…

— Але тату…

— Хочете, щоб я піднявся нагору? Ану геть із балкона!

Засмученим дітям не лишалося нічого іншого, як скоритися хоча б першій частині наказу — довелося затягти змія назад до кімнати. А от спускатися в підвал вони не дуже поспішали. Вони, щоправда, зійшли з балкона, але своїх спостережень за небом не облишили — це можна було робити і з вікна кухні.

— Шкода, — сказала Ріта, — із змієм це було добре придумано.

— Але ж вони не відповіли на наш сигнал! — заперечив Паоло.

— А що ти хочеш, щоб тобі відповіли? Це ж торт, як тобі ще пояснити?

— Це космічний корабель, недотепо!

— То чого ж ти погодився запустити паперового змія?

— Певна річ, не для того, щоб дістати ще один шматок шоколаду! Я хотів дати сигнал марсіянам.

— Ти схибнувся. Ви, хлопці, всі схибнулися на космонавтах! Ті військові, внизу, готові з гармат стріляти по торту, а ти ждеш хтозна від кого якихось таємничих цидулок.

— Але ж це не торт! — наполягав Паоло.

— А я тобі по-італійському кажу: торт!

— Гаразд, облишмо. Краще сядьмо та поміркуймо — щось, може, й придумаємо.

Кілька годин по тому…

— Я — Дедал! Викликаю Діомеда! Прийом.

— Я — Діомед! Доповідайте. Прийом.

— Зараз дванадцять годин сорок сім хвилин. Знову досяг поверхні загадкового предмета. Висота — шістсот п'ятдесят чотири метри.

— Як ви сказали?

— Знаходжуся на висоті шістсот п'ятдесят чотири метри. А що?

— А те, що ви, мабуть, п'яні. Сьогодні вранці, коли ви вперше обстежували предмет, ви повідомляли, що знаходитесь на висоті дев'ятсот вісімнадцять метрів. Як ви поясните різницю?

— Я її не можу пояснити. Я можу тільки визначити різницю. Дев'ятсот вісімнадцять мінус шістсот п'ятдесят чотири дорівнює...

— Годі вже! Прийом закінчую!

І генерал грюкнув по столу кулаком.

— Синьйори! — сказав він трохи згодом, звертаючись до присутніх. — Ясно одне: невідомий космічний корабель приземляється.

Всі напружено вичікували до заходу сонця. Таємничий предмет ледь помітно, сантиметр за сантиметром, втрачав висоту. Десь о третій годині дня він став поволі пересуватися у напрямі на північний схід. Діомед полегшено зітхнув: ворог принаймні не збирався спуститися на дахи будинків, а то загинуло б ціле передмістя Рима.

Приземлення мало відбутися чи не на Монте Кукко — на голому, всіяному камінням горбі: він був за школою. Туди під час перерв бігали погратися діти. На пласкій вершині пастухи поставили курінь — там вони зупинялись, коли спускалися з гір, щоб продати овець у римській долині.

Як на генерала, то він би не зволікав. Але уряд — ось уже кілька годин уряд підтримував зв'язок із найбільшими державами світу — категорично наказував: застосовувати зброю тільки тоді, коли загадкові прибульці з космосу почнуть перші. Утримуватися від будь-яких ворожих

випадів, аби не спровокувати непотрібної різанини і не зіпсувати трагічними наслідками першої зустрічі людства з неземними істотами, пильнувати і бути готовими до всього.

Такий був наказ.

Саме через це Діомед, коли наміри "летючої тарілки" стали ясні, розташував свої сили навколо горба. Гармати, вогнемети, панцерники, ракети типу "Земля — Земля" щільним кільцем облягли Монте Кукко на той час, коли таємничий предмет без найменшого шуму м'яко опустився на горб, відкривши небо, осяяне останніми променями призахідного сонця.

Загадковий синьйор Джепетто

— Прощай, торте! — зітхнула Ріта, стежачи за маневрами військових.

— Ти таки схибнулась! — буркнув Паоло. — Я ж сказав, що то космічний корабель.

— Ну, де в тебе очі? Глянь, знизу він увесь із шоколаду. А вгорі він рожевий, жовтий, зелений. Це ж чудо, а не торт!

— Та це ж, певно, кольори марсіянського прапора!

— Давай поб'ємось об заклад! Я кажу, що це торт, ти — що космічний корабель. Той, хто виграє, два тижні забирає усі солодощі.

— Місяць, — поправив Паоло.

— Навіть цілий рік, якщо хочеш, — відрізала Ріта.

— Рік — це довго...

— Ага, боїшся програти? А я ладна битися об заклад на що завгодно.

— Гаразд, рік, — згодився Паоло, червоніючи. — А зараз ходімо подивимось, що ж воно таке насправді.

Тепер настала Рітина черга завагатися.

— Гадаєш, нас туди пропустять?

Паоло не відповів. Якусь мить він пильно вдивлявся туди, де Мальяно, — звідти на безлюдну вулицю вийшла отара овець, яку гнали два чабани. Отара щодня паслася на жовтих горбах Агро, серед покинутих піщаних кар'єрів. А надвечір вона поверталась на Монте Кукко, проходячи через усе передмістя.

"Хотів би я побачити, як вівці попадуть у в'язницю! — засміявся сам до себе Паоло. — Невже й пса теж туди посадять?"

Але збройним силам було не до овець — їм вистачало й свого клопоту. Вони повернулися спиною до Трулло і не зводили очей з горба, на який спустився незнаний предмет, накривши вершину, неначе величезний капелюх. Вівці, бекаючи, йшли вперед, тісно скупчившись, бік до боку, морда до морди. Якщо котра відбігала від гурту, щоб скубнути трави на узбіччі, то пес одразу ж заганяв її назад до отари. Дзорро, який весі день нудився, дрімаючи на балконі, гавкнув був, щоб привітати колегу, але той, поглинутий роботою, навіть не відповів.

— Бери свої пісочні лопатки, — раптом сказав Паоло дуже рішуче, — ті, що ти брала з собою торік на море. А я візьму електричного ліхтарика.

— І що ти хочеш робити? — боязко спитала Ріта.

— Хочу виграти парі! Але якщо ти боїшся, то не йди.

— Звісно, піду! — заперечила Ріта.

— Тож слухай. Ти пам'ятаєш хитромудрого Одіссея?

— Як це я можу не пам'ятати свого батька?

— Дурна, я кажу про іншого Одіссея, про справжнього. Я ж кільканадцять разів розповідав тобі про його пригоди. Як він вийшов із печери велетня Поліфема, пам'ятаєш?

— Сховавшись під животом у вівці… Ой! Ти думаєш, що й ми змогли б так само?.. Але ж я не вміщуся там, під животом у вівці!

— І не треба. Гайда.

— А мамі залишимо цидулку?

Синьйора Чечілія в момент тривоги була у хворої, якій робила укол, і перш ніж спуститися в підвал, встигла зателефонувати дітям, щоб вони сховалися у сусідки. Залишити їй цидулку означало признатися, що вони її не послухалися.

— Ми повернемося додому раніше за неї,— запевнив сестру Паоло.

Хоча Ріту це не зовсім переконало, проте вона не стала заперечувати і пішла за братом. Адже він був старший. Дівчинка глянула на Дзорро, що подзявкував собі на овець, узяла свої лопатки і вийшла слідом за Паоло на сходи.

Ні в під'їзді, ні на вулиці не було нікого. Ніхто їх не затримав, не прогнав додому.

Паоло пропустив отару і прилаштувався позаду. Ріта йшла за братом. Пес був підозріливо загарчав, але в цю хвилину від отари відбилось ягня і псові довелося завертати його назад. Чабани йшли, не обертаючись. Вони спокійно простували до горба і, певно, не помічали, що цього вечора все було трохи не так, як завжди. їх не здивувало, що ціла пожежна команда зайняла знайому стежку, а на вершині Монте Кукко було щось таке, що змусило весь світ затамувати подих.

— Куди ви йдете? — гримнув вартовий, зачувши позаду тупіт отари.

— Добрий вечір, синьйоре лейтенант. Що ви від нас хочете? Ми чабани і йдемо туди, куди йдуть наші вівці.

— Повертайтеся назад! Швидко!

Інші вартові також обернулися і зайшлися добродушним реготом. І це було їхньою помилкою, як пізніше пояснив Паоло Ріті. Адже вівці не розуміють жартів. Вони знали тільки, що за двадцять метрів од них є горб, а на ньому — затишна кошара, що чекає їх на ніч. Вони, може, й послухалися б своїх пастухів, але один із них був трохи пришелепуватий хлопчина, а другий — глухуватий: перш ніж регулювальники встигли роз'яснити їм що й до чого, налякані і вперті вівці, штовхаючись, бекаючи, прорвали кільце облоги і в хмарі куряви побігли вперед.

— Хутко! — пошепки наказав Паоло Ріті. — Роби, як я.

Скориставшись метушнею, він порачкував у середину отари. Про все інше подбали вівці. Оточивши дітей з усіх боків, вони підштовхували їх угору по стежці. Дівчинка спершу трохи злякалась, але швидко оговталася з новим способом подорожування: вівці її штовхали, і вона залюбки відповідала їм стусанами у теплі, м'які боки.

Завзято рачкуючи вгору по стежці, Ріта зовсім подряпала собі руки об камінці та колючки, позбивала колінця, кілька сльозинок скотилось по щонах, але вона не відчувала болю.

— Сюди! — почула вона голос Паоло. Вище за кошарою були руїни якогось кам'яного муру, і Паоло причаївся там, ніби в у траншеї. Від муру залишилось мало — якихось три-чотири камені, але й це був добрий сховок.

— Тепер знизу нас не побачать! — шепнув Паоло. — Лізьмо вгору оцим каналом.

Каналом він назвав щілину, яку вимили дощові води на схилі горба.

— Ти справді хочеш піти туди? — ледь чутно спитала Ріта, дивлячись угору.

Метрів за двадцять над їхніми головами чорнів край таємничого предмета.

Зараз, коли він був отак близько, Ріта навіть подумки не зважувалася назвати його тортом: ураз він знову став загадковим предметом.

— Як боїшся, то почекай на мене тут, — запропонував Паоло. Він був упевнений і рішучий, як Колумб, коли вперше ступав на новий континент.

Ріта зборола свій страх:

— Ні, я піду з тобою.

Прудко й мовчки видершись нагору, діти опинилися за декілька кроків од предмета. Зблизька він скидався на грізну, неприступну фортецю.

— Я піду перший, — заявив Паоло. — Коли дам знак, біжи до мене. І не бійся, якщо почуєш крики.

— А коли в мене почнуть стріляти?

— Та ні-бо, ніхто в тебе не стрілятиме!

— Зачекай хвильку. Візьми ось лопатку: якщо це торт, зроби в ньому дірку, і ми там сховаємося.

Паоло неохоче взяв лопатку. Йому здавалося, що, чинячи так, він зрікається своїх переконань. До того ж, він розумів, що йти назустріч космічним прибульцям з пісочною лопаткою в руках було трохи смішно.

"У них, — подумав він, — напевно є і гіперболоїд, і дезінтегратор, і грім із блискавкою!"

Проте він взяв лопатку. І добре зробив, бо на вершині Монте Кукко на нього не чекали ні марсіяни, ні венеряни, готові знищити його, як мурашку. Не було там і самого космічного корабля, хоча б такого, якого міг уявити собі Паоло, неабиякий знавець науково-фантастичних фільмів.

Не треба було й принюхуватися, щоб почути запах: і не один, а сто, сотні різних п'янких запахів. Паоло увігнав лопатку в стіну і миттю викопав цілу нішу, досить простору, щоб у ній вмістилися і він, і сестра.

На Ріту, яка весь час із острахом ждала криків, раптом десь ізгори обвалилися шматки марципана та пісочного тіста, посипався цілий каскад родзинок і пролився струмок лікеру. Не гаючи часу, вона стала

куштувати все, що потрапляло їй до рук. І так розполуднувалась, що Паоло довелося тричі гукнути її, перш ніж вона почула.

— Йду, йду! — ледь чутно відповіла дівчинка, бо розмовляти їй заважав повен рот солодощів. Мить — і Ріта теж у духмяній ніші, поруч брата. Паоло поспішив закласти вхід брилою з цукату, залишивши тільки невеличке віконце для повітря та світла.

— Тепер ти переконався? — спитала Ріта у перерві між двома шматками шоколаду.

— Гаразд, ти виграла. Це торт. Я віддаватиму тобі все, що програв.

— Звісно, віддаватимеш. Коли б'ються об заклад, то дотримують слова.

— Дав слово, то й дотримаю. А зараз не заважай мені працювати. Сядь отут збоку. А я почну копати тунель. Хочу обстежити весь торт. Я ж прийшов сюди не для того, щоб напихатися солодощами.

— Ач який ти! У нас під ногами чи не півметра шоколаду, ми сидимо у печері з пісочного тіста… Таж наша схованка надійніша, ніж у Піноккіо, коли той опинився у череві акули, а тобі ще треба щось обстежувати!

— їж собі на здоров'ячко, тільки не давись! А я копатиму.

— Ні,— сказала Ріта, — я тобі допоможу. Я зможу і їсти, й працювати.

Під ударами двох лопаток торт слухняно розкривався, мов джунглі під сокирою першовідкривача. Брат і сестра легко здолали кілька шарів крему, вершків та мигдального тіста. Вони рили рівчаки у солодкому кремі, брели по коліна в смородиновому сиропі, освітлювали

кишеньковим ліхтариком печери, вимиті всередині торта потоками лікеру.

Час від часу вони надибували зацукровані вишні,наче то були кілометрові стовпчики. Паоло, який ішов уперед із запалом дослідника, просто обминав їх, Ріта ж напихала ними рота. Однією рукою вона допомагала братові розширювати тунель, а другою обмацувала стіни з морозива крем-брюле. То вона підносила до рота якогось фаршированого горіха, уважно розглядала дивні камені під ногами: це був здебільшого підсмажений мигдаль чи зацукровані горіхи.

— Та працюй же, працюй! — підганяв її Паоло. — Ні, не там, рий у цьому напрямі, треба йти за радіусом, тоді й дістанемося центра.

— Шкода. Я відчуваю, що праворуч тягне прохолодою… Тут, певно, є морозиво, у цьому торті…

— Жаль, що ми не взяли з собою компаса, щоб орієнтуватися.

— А навіщо? Тут-бо скрізь торт: на півночі і на півдні, на сході і на заході. Ой, скільки тут лікеру! Слухай, а ми не сп'яніємо? Ой-ой! Дощ пішов! Дай покуштувати… Це не вода, а марсала, вино! Рятуйте, тону! Але ні, це мені тільки здалося! Ми йдемо по бісквітах! Тільки краще б під ногами було мигдальне тісто, воно надійніше.

Паоло ні на мить не переставав рити. Не розтуляючи рота, він подумки складав список матеріалів, які траплялися на дорозі: малинове варення, турецький виноград, крем, фісташкове морозиво…

Раптом він завмер і тривожно стиснув руку Ріти.

— Погаси ліхтарика! — наказав він пошепки.

— Правда. І без нього стало видно… А чому?

— Цить. Поглянь сюди.

У стіні від удару лопатки з'явився отвір, звідки йшов промінь світла. Ріта зазирнула туди. Там була печера, а в ній сидів якийсь чоловік. При світлі торшера, вправленого в зацукрований апельсин, він гарячково щось писав на кількох аркушах, що лежали у нього на колінах.

— Та це ж Джепетто! — прошепотіла Ріта.

— Так, а ти — Фея з блакитним волоссям…[11] Не мели дурниць. Дай мені поміркувати.

Десь зо дві хвилини Паоло й Ріта по черзі зиркали в отвір.

— Ти щось надумав?

— Ще ні.

— Скажи мені хоча б, що ти хочеш надумати, то й я думатиму про те саме. А просто так чекати дуже нудно.

— Гаразд, назвемо його хоча б синьйором Джепетто, так, щоб якось його назвати, — відповів Паоло. — Але хто він? І що він тут робить, усередині торта? Як сюди потрапив?

— Не знаю. Може бути, так само, як і ми. А втім, бач, він щось пише! Це, мабуть, письменник. Або журналіст.

— От добре, тепер тобі є про що думати. Тільки цить, а то він нас помітить.

Ріта заспокоїлась і стала лизати стіну з морозива. Але зненацька тишу порушив голосний собачий гавкіт. Це було так несподівано, наче вибухнула бомба.

— Дзорро! — вигукнула Ріта. — Він знайшов наші сліди і прибіг за нами!

— І все пропало! — сказав Паоло. На жаль, хлопчик теж заговорив надто голосно: з несподіванки забув про обережність. Дзорро, радісно гавкаючи, кинувся до дітей. Паоло знову глянув у отвір і затремтів: загадковий синьйор Джепетто стурбовано схопився і став прислухатися.

— Тихо, Дзорро! — пошепки наказав Паоло. Пес ліг, крутячи хвостом.

— Синьйор Джепетто почув нас, — сповістив Паоло. — Він обходить свою печеру, прослуховує стіни…

— Здається, зараз саме пора втекти.

— Стривай. Я хочу дізнатися…

— Ось він дізнається, що ми тут, і тоді буде пізно…

— Цить! Він поруч!

Таємничий мешканець торта, обстежуючи стіни своєї печери, підійшов якраз до того місця, де кілька хвилин тому Паоло прорив лопаткою вікно. Паоло зміг розгледіти його зблизька. Це був чоловік майже старий, майже лисий, майже горбатий: усе в нього було "майже", крім окулярів. Вони були не "майже величезні", а просто величезні — кожне скельце завтовшки з палець, а за скельцями поблискували дуже рухливі й дуже чорні очі.

На ньому був довгий сірий балахон, щось середнє між вантажниковим халатом і крамаревим фартухом. З-під розстебнутого комірця визирав косий клапоть краватки.

— Тікаймо, Паоло!

Але Паоло мов прикипів до отвору. Він не відійшов навіть тоді, коли синьйор Джепетто уткнув у те віконце свої окуляри. З того і з цього боку стіни (з фісташкового морозива, як ми вже знаємо) дві пари допитливих очей сторожко дивились одна в одну. У Паоло зі страху по спині побігли мурашки, але він не зрушив з місця. Загадковий синьйор Джепетто, звісно ж, анітрохи не злякався; він тільки щось сердито крикнув:

— Сквак, сквок, карапак, пік! Приблизно так звучало те, що він вимовив.

Паоло і Ріта були вражені. А Дзорро скочив і ну гавкати що є сили.

— Брік, брок, караброк, пок! — прокричав старий і, засунувши руки в отвір, почав розширяти його. За якусь мить він продовбав велике вікно і всунув у нього свою голову, квакаючи далі незрозумілою мовою.

— Мерщій тікаймо! — заверещав Паоло. Він швидко позадкував, не зводячи очей з обличчя, яке, освітлене Рітиним ліхтариком, видніло на тлі зеленавої стіни. Тоді Паоло побачив — чи йому здалося, що побачив, усмішку, що з'явилася за товстими скельцями окулярів і розлилася по всьому обличчю старого… Але тої ж хвилини діти кинулись навтікача, пес за ними, — всі троє стрімголов мчали по довгому тунелю, мало не тонучи у кремі, лікері, грузнучи в мармеладних болотах, натикаючись на стіни з бісквітів та пісочного тіста.

Нарешті вдалині блимнуло світло… Ген там унизу… Була вже ніч, але всі прожектори увімкнуто і спрямовано на торт… Паоло хутко

розібрав закладений цукатом вихід із торта… Потім він шпурнув далеко вниз свого ліхтарика і крикнув псові:

— Дзорро, взяти!

Псові не треба повторювати команду: гавкаючи, вилетів він із торта і кинувся вниз по стежці, щоб упіймати ліхтарика — так із ним завжди гралися Паоло і Ріта. Промені прожекторів одразу ж метнулися за ним, ковзаю— чи по схилу горба. Унизу зчинився страшенний переполох.

І цього разу Паоло добре вигадав. Брат і сестра прожогом побігли вниз тим схилом, який у цю мить не освітлювали прожектори.

Вони скотилися прямісінько під ноги вартовим, які не помітили, звідки взялися ці діти, лише гримнули:

— Назад, куди йдете!

— Ура! Ми врятовані!

— Ой мамо! — раптом скрикнула Ріта. — Я загубила черевика.

— Де?

— Не знаю. Мабуть, коли спускалась. Я вернусь по нього.

— Ото розумниця! Тоді тебе спіймають, і все відразу розкриється.

— І торт з'їдять. Ти слушно кажеш, краще пожертвувати черевиком.

Мами ще не було вдома. Вона прийшла через півгодини після того, як Діомед, побачивши, що марсіяни не збираються нападати, дозволив мешканцям Трулло вийти з підвалів.

— Ви поводились, як розумні діти? Не боялися?

— Так, мамо, — відповів Паоло на перше питання.

— Ні, мамцю, — відповіла Ріта на друге.

— Молодці! — похвалила синьйора Чечілія. — Зараз я вам зготую вечерю.

"Ой, рятуйте!" — тільки подумала Ріта. Але нічого не сказала.

Черевичок Попелюшки

Коли прожектори, облишивши Дзорро, знову стали рівномірно освітлювати весь горб, якийсь пожежник раптом помітив метрів за п'ять чи шість від свого носа в забороненій зоні дитячий черевичок.

— Цього черевичка досі тут не було! — сказав він. — Я весь вечір очей не відводив од цієї ділянки і полічив геть усі камінці на ній. Запевняю вас, хвилинку тому цього черевичка не було! А зараз я пригадую… так, так, я бачив, як із горба вниз шмигнула якась тінь! Саме тоді, коли зчинився той гармидер через дурного пса…

— Віднеси черевичка в штаб і викинь його з голови! — підказав йому колега.

— А таки віднесу. І негайно.

Діомед, тобто головнокомандувач, глянув на черевичок із посмішкою. Він запитав присутніх, чи не мали на увазі учасники операції "П. К." відкрити магазин поношеного дитячого взуття. Може, це й була мета всієї операції? Всі оглядали черевичок і глузували — особливо мудро хихотіли професор Теренціо і професор Россі. У підошві помічено

дві дірки. Може, марсіяни носять такі черевички на голові замість шолома, просовуючи у ці дірочки антени?

Але поліцейський Мелетті, на прізвисько Хитромудрий Одіссей, висловив найблискучішу, наймудрішу думку.

— Синьйори, — сказав він, — якщо дозволите висловитися й мені... Діти, як відомо, не розуміють різниці між добром і злом, не визнають небезпек. Хто може бути певен, чи ті чужинці, що сидять у загадковому предметі, не умовили якогось хлопчика чи дівчинку, подарувавши їм пару брязкалець, збирати для них відомості на Землі?

— Ближче до справи, до черевика! — перепинив його генерал.

— По-моєму, якщо якась дитина дійсно була там, у космічному кораблі, і, тікаючи, загубила черевичка, то її можна досить легко розшукати.

— Як?

— Дуже просто! Приміряти черевичка всім дітям передмістя!

— Але ж це казка про Попелюшку! — засміявся професор Теренціо.

— І в казках може ховатися істина, — зауважив професор Россі. Зауважив лише для того, щоб заперечити колезі.

— Гаразд! — відрубав генерал. — Примірюйте черевика. Принаймні вам буде вдячна матір тієї дитини. Хоч одне добре діло зробите.

Хитромудрий Одіссей загорнув черевик у газету, перев'язав пакунок міцним шпагатом, запечатав сургучем і поклав до шафи у шкільній бібліотеці, наказавши вартовому всю ніч не зводити з нього очей.

— Тут — військова таємниця! — сказав він. — Гляди, щоб не вкрали!

Коли Мелетті прийшов додому, діти вже спали в постелі. Він коротенько розповів синьйорі Чечілії про події дня, але нічого не сказав про черевичок, бо військових таємниць не звіряють навіть дружинам.

Наступного дня рано-вранці він зайшов до штабу, взяв черевичок і подався мандрувати від будинку до будинку, з одних сходів на інші, від дверей до дверей.

Стук, стук...

— Хто там?

— Відчиніть, синьйоро Роза. Це — поліцейський Мелетті. Маю справу до вашого сина.

— Що він накоїв, цей лобур?!

— Нічого, нічого не накоїв, синьйоро Роза! Наказ командування. Я зобов'язаний приміряти йому, цього черевичка.

Синьойра Роза (чи синьйора Чезіра, синьйора Матільда, все залежало від випадку) відчиняла двері. Була вона ще в пантофлях, у халаті, з пляшкою молока в руці. Будила свого "лобуря", і розпочиналася примірка.

— Але ж, синьйоре Мелетті, хіба ви не бачите? Цей черевичок тридцять другого розміру. А мій син носить сороковий, ось погляньте...

— Наказ є наказ.

У декотрих помешканнях він натрапляв на цілі виводки сонних дітей. Батько у цей час, як правило, голився і бурчав:

— Чи не збирається міська управа роздавати дітям непарне взуття? Та ще й діряве. У двох місцях.

— Нічого не вдієш, синьйоре, нічого не вдієш. Наказ командування.

Звичайно, знаходилося багато ноженят, яким черевичок припадав саме до міри. І щоразу синьйор Мелетті робив допит.

— А де другий?

— Який другий? У моєї дочки ніколи не було таких черевиків, як оцей!

— А де ти була вчора ввечері о десятій?

— Синьйоре Мелетті,¦— відповіла за дівчинку мати, — вона тоді саме їздила у Францію — погуляти трішки по Парижу! У ліжку вона була, ось де! І свідків я маю більше ніж треба! Спитайте хоча б синьйора Густаво — він живе навпроти: вчора він просидів у нас цілісінький вечір, телевізора дивився!

Синьйор Густаво підтверджував. І "мандри" Хитромудрого Одіссея продовжувалися.

— Хай йому абищо! — бурчав собі у вуса ревний поліцейський. — Щось мені цей черевичок ніби напрочуд знайомий! Я його бачив на чиїйсь нозі. Можу поклястися! Цього черевичка я вже бачив — це точно! І дві дірки пам'ятаю. До речі, що мені казала дружина сьогодні вранці? Ага, що у Ріти знову стоптался черевики. У цього дівчиська просто горять підошви!

Переходячи отак від помешкання до помешкання, синьйор Мелетті опинився нарешті перед своїм будинком. Найперше він постукав до воротарки, яка мала доньку років п'яти чи шести. Ця жінка трохи не полюбляла синьйора Мелетті, як і всякого поліцейського взагалі, а його особливо — за те, що років зо два тому він оштрафував її чоловіка за перевищення швидкості.

— Синьйоро Матільдо, чи вже прокинулася ваша донька?

— А ви що, поспішаєте здерти з неї штраф? — уїдливо відповіла запитанням синьйора Матільда.

— Що ви, що ви, ніяких штрафів. Справа така...

І Хитромудрий Одіссей пояснив мету своїх відвідин. Тим часом на сходах уже зібрались мешканці будинку — жінки й діти. Адже завжди було над чим пореготати, коли здибувалися синьйор Мелетті і синьйора Матільда.

— Ага, у вас кепські справи? — перекривила поліцейського воротарка. — То по-вашому, моя дівчинка може бути марсіянською шпигункою?!

— Та ні-бо, я цього не кажу!

— Атож, ви цього не кажете, але я сама все розумію.

— Зрештою, не я віддаю накази.

— Так, але штрафуєте ви!

— Я виконую свій обов'язок! — вигукнув ображений синьйор Мелетті.

— Ну, то йди сюди, Маріє Граціє, приміряй черевика… Що, він тобі завеликий, моя дорогесенька? Лізь назад у постілечку, мамине шпигунятко. А тепер черевичка хочу поміряти я сама!

— Але, синьйоро Матільдо, наказ стосується тільки дітей!

— Еге ж, он ви які! Воювати з невинними дітками ви просто мастаки… Побачимо, як ви впораєтеся зі мною!

— Схаменіться, синьйоро Матільдо! Ви геть порвете черевичка!

— Я? Таж я легка, мов пір'їнка! Важу тільки сто двадцять кілограмів. Ось кину все та відкрию на ярмарку балаган під вивіскою "Жінка-гармата". Зароблю куди більше грошей, аніж прислуговуючи отут кожному.

Вибух реготу перекотився сходами. На площадки визирнули і ті мешканці, котрі не брали участі в цьому спектаклі. Вийшли на сходи й синьйора Чечілія з Паоло та Рітою.

Синьйора Чечілія, побачивши, що її чоловік воює з воротаркою, хутко збігла вниз допомогти йому. Паоло спустився за нею, а Ріта, звісно, слідом за Паоло. Дівчинка вже передчувала щось лихе. Вона перша побачила, що суперечка вирує навколо її черевичка.

— Зараз я його таки приміряю! — оголосила синьйора Матільда всьому збіговиську.

І, скинувши пантофлю, стала впихати свою слонячу ногу в черевичок.

— Великий палець уліз! — переможно сповістила вона. — А зараз, дивіться, і решта влізуть.

Тут раптом втрутилася синьйора Чечілія.

— Стій, що ти робиш? — закричала вона.

— Приміряю черевичка — за наказом твого чоловіка!

— Чи ти не бачиш, що це Рітин черевичок?! Що за безглузді жарти ви тут витинаєте?

Синьйор Мелетті роззявив рота і вкляк приголомшений.

Синьйора Матільда, навпаки, так зайшлася реготом, що мало не задихнулась із сміху, і якійсь добросердій сусідці довелося бігти по склянку води.

— Кінець кінцем поясниш ти мені, що тут діється? — закричала синьйора Чечілія, вхопивши чоловіка за плечі.

— Військова таємниця… — ледве промурмотів Хитромудрий Одіссей.

— Де ти знайшов цього черевика? І що це за комедія?

— Помовч. Не змушуй мене говорити!

Зрештою поліцейський отямився і, глянувши довкола з професійною суворістю, крикнув:

— Розійтись! Спектакль закінчено!

Перший, хто без заперечень послухався його, був Паоло. Він непомітно прослизнув у двір і накивав п'ятами. Ріта й собі хотіла втекти слідом за братом, але батько встиг схопити її за руку.

— Ану ж, ходімо додому та розберемось як слід! Ріта якось видерлась із батькових рук і сховалася за маму. Та ще нічого не розуміла і продовжувала обурюватися:

— Погляньте-но, як ця льоха попсувала черевичка нашої Ріти! Але нічого, сміється той, хто сміється останній!

В жертву науці

Синьйор Мелетті ще кілька хвилин розганяв цікавих і робив лад на сходах, а коли зійшов нагору до свого помешкання, то виявилося, що двері зачинено зсередини на ланцюжок.

— Відчини! — крикнув він дружині.— Іменем закону!

— Якого ще закону! Що ти хочеш з нею робити, з бідною дівчинкою?

— Ти краще у неї спитай, що вона накоїла! Спитай-но у неї, де і коли вона загубила свого черевичка! І впусти мене, а то всі сусіди почують.

Це переконало синьйору Чечілію. Вона зняла ланцюжок і прочинила двері. Проте, перш ніж впустити чоловіка, вона уважно подивилася на нього, намагаючись відгадати його наміри. Обличчя синьйора Мелетті було звичайне, хіба що, мабуть, трохи заклопотаніше, ніж завжди, але все-таки без помітних слідів божевілля.

— Добре, заходь. А ти перестань пхикати!

Останні слова стосувалися Ріти, яка невтішно ридала.

— Наша дочка — шпигунка! — вигукнув синьйор Мелетті. Він важко опустився на стілець і, розмахуючи черевичком, додав: — У мене є докази!

— Які докази? Дірки? Вони доводять тільки, що бідній Ріті давно пора купити нові черевички!

— Нічого ти не розумієш…

— А чого ж це я не розумію?

Синьйор Мелетті розказав усе, що стосувалося черевичка: як його знайдено в забороненій зоні, як запідозрено, буцімто марсіяни використовують дітей для збирання відомостей, як він, зрештою, ходив по будинках і приміряв черевичок.

— Я нітрохи не сумніваюся, — скінчив він, — що наша дочка працює на марсіян!

— Але ж це не марсіяни! — не витримала Ріта, витираючи сльози об мамину спідницю.

— Ось бачиш? — гаркнув Хитромудрий Одіссей. — Вона знає, хто вони. Отже, ти була там і бачила їх! І загубила черевичка, як виходила з космічного корабля.

— Але ж це не космічний корабель! — заперечила Ріта. — Це торт!

Мати відразу ж змінила позицію і негайно відважила дочці запотиличника.

— Я тобі покажу торт!

Синьйора Чечілія мала звичку спершу діяти, а потім думати. Ріта знову розридалася. Але цього разу вона плакала з образи, адже їй не хотіли вірити.

— Це торт, торт! — повторювала вона крізь сльози. — І зараз я вам докажу це! Ріта вибігла на балкон, батьки за нею. Там вона відсунула горщика з геранню і сказала:

— Ось він!

Це Паоло вигадав так сховати рештки шоколаду. Він загорнув його в газету, перев'язав шпагатом і підвісив до балкона.

Синьйора Чечілія дуже обережно потягла мотузку, неначе то був шнур від бомби. Нарешті пакунок піднято, блискавично розгорнено, і всі побачили, що там.

— Шоколад! — згодилася синьйора Чечілія, бо довіряла своєму носові. — Де ти його взяла?

— Хто тобі його дав? — наступав синьйор Мелетті.

— Ніхто мені його не давав. Він упав з неба! Одірвався від торта, перш ніж той сів на Монте Кукко.

Другий запотиличник довів, що мати не вірила жодному слову.

— Бачиш! — вигукнув синьйор Мелетті. — Вона на їхньому боці, захищає тих марсіян. Ще й вигадує різні побрехеньки, щоб виправдати наших ворогів. Тепер ти віриш, що вона шпигунка?

— Шпигунка чи ні — я не знаю, — відказала синьйора Чечілія. — А от що брехуха — це напевне. Але сама вона ніколи не вигадала б такого. Де Паоло? Справді, де це він подівся?

— Він утік, скориставшись метушнею! — здогадався синьйор Мелетті. — Але я його спіймаю! А зараз ходімо всі по штабу!

— Ти збожеволів! Моя дочка не піде до штабу!

— Зрозумій, Чечіліє, батьківщина в небезпеці! Навіть — чуєш? — все людство в небезпеці! Ми не можемо приховувати того, що знаємо!

— Ну, як може батьківщина бути в небезпеці через якийсь торт? — вигукнула Ріта, тупнувши ногою.

Мати пригостила її третім запотиличником і суворо додала:

— Мовчи, а то ще надаю! Зробимо так, — сказала вона, звертаючись до чоловіка. — Ти підеш до штабу і все розповіси. Хоч мені здається, що вони там тільки посміються. Але якщо командування схоче поговорити з Рітою, хай приходить сюди. Ріту я нікуди не пущу!

Синьйор Мелетті спробував був сперечатися з синьйорою Чечілією, хоч добре знав, що коли вона щось вирішувала, то вже не міняла своєї думки.

Тож і довелося йому повернутися до штабу з черевичком і пакунком шоколаду.

Діомед (себто вся група військових, цивільних та наукових авторитетів) вислухав його розповідь недовірливо.

— У дітей багата уява, — пробурчав генерал.

— Вони вдатні до вигадок, — додав полковник.

— Але це дійсно шмат шоколаду! — не здавався Хитромудрий Одіссей. Він, зрозуміло, радів, що Діомед не визнав його дочку шпигункою. З другого боку, йому було неприємно, що Ріту вважають за брехуху.

— А що скаже наука? — запитав генерал.

Професор Россі і професор Теренціо нахилились до шоколаду і понюхали цей речовий доказ.

— Ніщо не заважає нам припустити, що марсіяни вміють виготовляти шоколад, — мовив професор Россі.

— Ніщо не заважає нам припустити, що діти нашого хвацького поліцейського купили цей шоколад у найближчій кондитерській, — сказав професор Теренціо.

— Цей варіант відпадає! — заперечив синьйор Мелетті. — Дорогою я обійшов усі кондитерські. По-перше, ніхто в Трулло не продає шоколад такими великими шматками. По-друге, востаннє мої діти були в кондитерській минулого тижня. Вони купили дві жувальні гумки. Цей шоколад не з Трулло.

— Еге ж, він упав із неба, як та манна небесна! — глузливо зауважив професор Теренціо.

— То чи не скуштували б ви його, шановний колего? — запропонував професор Россі.

— Ні,— спокійно заперечив професор Теренціо, — краще ми зробимо хімічний аналіз. Якщо шоколад неземного походження, у ньому неодмінно виявляться якісь не відомі нам елементи.

— А мені здається, ви просто боїтеся скуштувати його! — заявив професор Россі.

Професор Теренціо грюкнув кулаком по столу і пополотнів:

— Я нічого не боюсь! Я лише турбуюся про інтереси науки!

— Але були лікарі, які прищеплювали собі страшні заразні хвороби! — відповів професор Россі.

— Це виклик! — гримнув професор Теренціо.

— Так, саме виклик! — підтвердив професор Россі і сполотнів у свою чергу.

— Зараз ми відкраємо два шматочки цього лиховісного шоколаду і з'їмо їх. Отоді й побачимо, йдеться про шоколад земний чи космічний.

Легеньке хвилювання перебігло обличчями присутніх.

— Синьйори, — спробував заспокоїти їх генерал, — вам не здається, що ви чините трохи нерозважно? Я не можу допустити, щоб такі два видатні вчені, як ви, жертвували життям заради...

— Але мені кинуто виклик! — гордо вигукнув професор Теренціо.

— Моя дочка, — втрутився синьйор Мелетті,— каже, що з'їла з півкілограма цього шоколаду, що він відмінної якості й легко засвоюється...

— Досить балачок! — рішуче сказав професор Россі. — Пора переходити до діла. Розпочинаймо експеримент.

По цих словах запала понура мовчанка. Затамувавши подих, присутні спостерігали, як обидва вчені, бліді, мов мерці, втупившись один одному в очі, готувалися з'їсти два крихітні шматочки загадкової речовини.

— Генерале, — мовив професор Россі, урочисто карбуючи слова, — спостерігайте уважно за тим, що станеться зараз. Може бути, що від нашого досліду залежить порятунок усього людства. Присутність на нашій планеті космічних загарбників, на мою думку, є набагато більша небезпека, ніж вибух атомної бомби. Чудово розуміючи все це, будучи при розумі і при здоров'ї, цілком усвідомлюючи, що…

Одне слово, професор Россі виголосив непогану промову. Він так її розтяг, що присутні стали перешіптуватися:

— Коли вже він з'їсть нарешті свій шоколад?

Потім настала черга виступати професорові Теренціо. Він довго розповідав про сонячну систему і про космос, згадав Данте, Галілея, Коперника і Ньютона, вказав зокрема на різницю між печерною людиною і професором Ейнштейном і взагалі висловив чимало великих ідей, що їх усі, до єдиного слова, магнітофонна стрічка зберегла для людей майбутнього.

І знову всі почали питати один одного:

— З'їдять вони нарешті свій шоколад чи не з'їдять? Мабуть, учені сподівалися, що генерал, у свою чергу, теж виголосить довжелезну промову, але генерал мовчав.

Учені, витріщившись один на одного, неначе фехтувальники у вирішальну мить смертельної дуелі, піднесли до вуст шматочки шоколаду і надзвичайно обережно поклали їх на кінчик язика.

Учені закрили рота.

Пожували.

Проковтнули.

Заклякли, мов статуї у міському парку. Раптом гримаса спотворила обличчя професора Россі. Точнісінько така гримаса, як у дзеркалі, з'явилась на обличчі професора Теренціо.

— Не смакує? — запитав синьйор Мелетті, нітрохи не відчуваючи урочистості моменту.

Усі обурено засичали на нього:

— Т-с-с-с!

— Мугир! — пробурчав собі під ніс генерал. І, звертаючись до учених, сказав: — Ну, то й що ж, синьйори? Ми чекаємо.

— Я відчуваю, — промимрив професор Россі, — наче ядуху…

— А я вже зовсім задихаюся… — прошепотів професор Теренціо.

— Мабуть… мабуть, цей шоколад… — почав професор Россі.

— Отруєний! — закінчив професор Теренціо.

— Негайно! — наказав генерал.1— Викличте швидку допомогу! Треба терміново відвезти їх до найближчої лікарні!

— Пробі! — зарепетував синьйор Мелетті. — Ріта! Моя Рітучча! Паоло! їх теж треба відвезти до лікарні! Швидше, ради бога, швидше!

Професор Россі і професор Теренціо уже просто корчилися, буцімто від нестерпних болів, розстібали на собі комірці, тремтячими руками чіплялися за генерала, полковника і навіть за синьйора Мелетті.

— От, — крикнув хтось, — от що виходить, коли бояться пустити в діло гармату!

Але переполох був такий великий, що неможливо було точно визначити, хто був автор цієї історичної фрази.

Професор Дзета

Поки машина швидкої допомоги під оглушливе виття сирени везла до лікарні вчених, які безперестанку скаржилися на біль, і Ріту, яка, навпаки, не хотіла їхати, бо почувала себе чудово, Паоло в цей час, утікши від батьківської кари, блукав полями. Був ранок, і хлопець нудьгував без діла. Аби згаяти час, він почав був ловити ящірок у покинутому кар'єрі. Але заняття, яке так захоплювало раніше, коли йому траплялося прогулювати уроки, сьогодні здавалося нестерпно нудним. Попоїсти дома він не встиг, але, правду кажучи, після вчорашнього бенкету він міг і не снідавши гуляти ще годину-дві. Почувши вдалині виття сирени, Паоло подумав, що вже мабуть, обідня пора, і мимоволі повернув до Трулло. Йому не йшла з думки вчорашня пригода у торті.

"Даремно ми поквапилися і втекли, — казав він сам собі,— той загадковий синьйор Джепетто, чи як там його, аж ніяк не був страшний. І зовсім не був схожий на марсіянина. Я можу поклястися, що він усміхався!"

Хлопець ішов по вулицях Трулло, трішки хвилюючись від думки, що його, певно, вже розшукують. Зненацька його погукав шкільний товариш:

— Паоло, де це ти пропадав так довго? Ти що, може, хворів?

— Так, — поквапно відповів Паоло, — я хворів, але вже одужав.

А сам подумав: "Отже, ніхто нічого не знає! Тепер аби тільки не здибати батька".

Незабаром він знову опинився в розташуванні пожежної команди, якраз у тому місці, де вчора двічі переходив через "кордон".

"Де два, там і три! — вирішив хлопець. — Але цього разу буде набагато важче".

Торт на вершині горба не виказував ніяких ознак життя.

Якийсь пожежник у відповідь на питання Паоло сказав, що, на його думку, наказ починати штурм космічного корабля от-от має надійти.

— Спершу, звичайно, прозвучить сигнал тривоги, — додав він, — і все цивільне населення повинне буде сховатись у підвалах.

— Хочете влаштувати невеличкий душ марсіянам? — ущипливо спитав Паоло.

— Ось я тобі зроблю душ, якщо ти хутко не щезнеш звідси! — відповів пожежник.

Але тут, радісно гавкаючи, хтозна-звідки пригнався. пес родини Мелетті.

— Дзорро! — зрадів Паоло і став гладити собаку. — Де тебе носило, бродяго?

Дзорро щасливо крутив хвостом.

— Хочеш вернутися туди, еге ж? — шепнув Паоло, чухаючи псові за вухом. — Почекай, зараз ми щось та виметикуємо.

Щаслива думка сяйнула йому, коли він побачив камінця, що лежав на землі, наче хтось навмисне поклав його там. Усміхаючись нищечком, Паоло підняв камінця, зачекав, поки пожежник одвернувся, і щосили шпурнув камінця на горб. Дзорро подумав, що з ним граються, і за звичкою помчав уперед, щоб принести камінця господареві. Але саме цього не міг допустити Паоло.

Щойно Дзорро прослизнув крізь заслон. Паоло стрімголов кинувся навздогін, кричачи:

— Допоможіть! Допоможіть! Мій пес! Я не хочу, щоб його забрали марсіяни! Аргус! Аргус!

— Назад! Негайно вернись назад! — закричали пожежники. — Вернись назад, дурню! Чи варто важити життям заради пса? Ви тільки гляньте, це хлоп'я збожеволіло! Вернись назад негайно ж!

Але Паоло, здавалося, геть оглух.

Дзорро з камінцем у зубах зачекав на господаря і разом із ним побіг нагору, голосно гавкаючи, ніби зрозумів, що йому треба робити у цій грі.

— Хлопчику, вернись назад! Там небезпечно! — кричали пожежники. їхні крики зібрали вже невеликий натовп.

— Та це ж син синьйора Мелетті! — упізнав хтось хлопця. — Дивіться, там нагорі хтось є!

— Марсіяни! Марсіяни!

— Він ухопив Паоло, дивіться! Поніс його до себе на корабель!

В останню мить, підбігши до торта, Паоло побачив, як блиснули окуляри загадкового синьйора Джепетто біля входу в тунель, який вони з Рітою прокопали в торті. Страх змусив його на якусь мить завагатися. "Ні, я дізнаюся, хто він є насправді! Та я ж для того й прибіг сюди: дізнаюся, пан чи пропав!" — подумав Паоло з відчайдушною рішучістю.

Однак загадковий чужинець вирішив усе перш, ніж хлопець спромігся щось зробити: старий схопив його за куртку і блискавично затяг всередину, водночас намагаючись відігнати пса, який вчепився йому в ногу.

— Квік, кверекек, переброк! — почув Паоло його бурмотіння: чужинець розмовляв своєю дивною мовою.

— Дзорро, назад! Сидіти! — наказав Паоло. Щось йому підказувало, що на цього чоловіка можна звіритися.

— Сидіти, сидіти… — буркотливо повторив синьйор Джепетто. — Але ж це сказано по-італійському! Отже, ми в Італії?! Вгамуй пса, хлопчику, і говори, не бійся.

— Сидіти, Дзорро! Спокійно! Еге ж, синьйоре, ми в Італії. У Римі.

— У Римі! — вигукнув синьйор Джепетто. — І треба ж так!

— А що, ви переплутали адресу? — запитав Паоло.

— Адресу?

— Я хотів сказати, що торт, певно, мав приземлитися в якомусь іншому місці?

— Я бачу, ти мене прийняв за кондитера? Ні, мій хлопчику, я не кондитер, я тільки великий невдаха.

— Але ви чудово розмовляєте італійською мовою.

— Я володію ще десятком інших мов так само добре, як і рідною.

— Себто марсіянською? — ризикнув запитати Паоло.

— Марсіянською? — здивувався синьйор Джепетто. — А! Розумію! Тепер я розумію, чому тут стільки військових, гармат, ракет… Авжеж, авжеж! Інакше й бути не могло. Звісно, марсіяни… Знялася тривога… Вирішили, що це космічний корабель… Вторгнення з іншої планети… Боже мій, це ж мені кінець! Я пропаща людина!

У своєму відчаї дивний чужинець забув про Паоло, а той, оговтавшись цілком, сів на величезну зацукровану вишню, що її давно вже ревно облизував Дзорро.

— Мене звати Паоло, — сказав хлопчик, — а сестру — Ріта. Учора ввечері вона була тут зі мною. Зараз я не знаю, куди її відвезли.

— Паоло, — сказав синьйор Джепетто, — даруй, будь ласка, що я не називаю себе, але я не можу цього зробити. Моє ім'я — державна таємниця.

— А якої держави?

— І це таємниця. Не питай мене більше ні про що, все одно я не зможу тобі відповісти. А втім, я, здається, й сам забув, як мене звати насправді, таке секретне у мене ім'я. Зви мене просто — професор Дзета, якщо хочеш.

— Тоді я краще зватиму вас професор Джепетто.

— А хто це Джепетто?

— Як! Ви не знаєте казки про ГЇіноккіо? Професор Дзета мусив признатися, що ніколи не чув про таку казку.

Паоло, не гаючися, став розповідати йому славетну історію про Буратіно. Але професор слухав його недовго.

— Що, по-твоєму, оце все? — спитав він хлопчика, роблячи широкий жест рукою.

— Це прегарний торт, професоре! — відповів Паоло. — Найбільший і найнезвичайніший з усіх, які я будь-коли бачив! Летючий торт, найбільший з усіх летючих предметів, що будь-коли плавали у повітряному океані!

— Отже, торт! А я думав, що збожеволів, коли дібрав, що воно таке. Гадав, що то мені марення такі маряться: шоколадні, кремові, фісташкові… На жаль, це дійсність, гірка дійсність! Торт, не що інше, як безглуздий звичайнісінький торт!

— Безглуздий? Звичайнісінький? Гірка дійсність?

Професоре, що ви кажете?!

— Тобі цього не збагнути.

— Даруйте, але на шоколаді я чудово розуміюся і можу вас запевнити, що він першосортний.

— Це так. Він навіть не радіоактивний.

— Звідки ви знаєте?

— Я маю лічильника, там, у моїй печері. Лічильника Гейгера. Знаєш, що це таке?

— Прилад для вимірювання радіоактивності.

— Цілком вірно. У всьому цьому велетенському безглуздому торті немає ні краплі радіоактивності. Я прорив його вшир і вглиб, я обстежив його за радіусом у двадцятьох напрямках, виміряв поверхню, масу… І скрізь нульова радіоактивність! Ось чому я мало не збожеволів!

— Стривайте, а хіба це так погано, що торт не радіоактивний? Адже його можна спокійно їсти!

— Повторюю, тобі цього не зрозуміти.

— Тоді поясніть мені, в чім річ.

— Я поясню все, що зможу. Деяких подробиць, природно, я тобі не відкрию — це державна таємниця. Почну хоча б із того, що я вчений-атомник.

— Наш, із Землі?

— Так, так, звичайно. Ти й сам це бачиш.

Найпрекрасніша помилка в світі

— Близько шести місяців тому, — почав свою розповідь професор Дзета, — уряд доручив мені вивчити деякі незвичайні властивості атомного гриба. Ти знаєш, що таке атомний гриб?

— Навіть каміння це знає. Величезна отруйна хмара, яка утворюється після вибуху атомної бомби. Правильно?

— Десь так. Ця хмара має форму величезного гриба. Як відомо, цей гриб стає здобиччю вітрів: вони несуть його, куди хочуть…

— Отруюючи повітря, дощові хмари — все, що трапиться по дорозі. Чудово придумано, щоб сіяти згори всілякі хвороби!

— Проте уяви собі, що більша частина атомного гриба розчиняється в атмосфері, і він не діє так згубно, як міг би.

— Тим краще!

— Це як на кого. Мій хлопчику, ти нічого не тямиш в економіці. Навіщо втрачати дорогоцінну речовину?

— Ви, мабуть, хотіли сказати шкідливу речовину?

— Шкідливу — теж правильно. Мій уряд заклопотаний іншим. Якщо ми знайдемо спосіб керувати атомним грибом, то зможемо пересувати його в атмосфері, як і куди нам заманеться. Атомна хмара обертатиметься навколо земної кулі, мов маленький Місяць, і ми примушуватимемо її спускатися у потрібному місці на певну висоту, потім знову підійматимемо вгору і скеровуватимемо на іншу ціль. Подумай, адже тоді одна атомна бомба виконає таку роботу, начеб у нас їх був цілий склад!

— Яка розкіш! — вигукнув Паоло. — Просто чудово! Уявляю, що то буде за радість для тих, кому на голову впаде атомна бомба, а потім ще й атомний гриб із доставкою додому! Знаєте, професоре, непогано придумано!

— Це робиться задля економії,— відповів професор цілком серйозно, не відчуваючи іронії Паоло.

— Скажіть, професоре, а чи не. більше економії було б, якби зовсім не робити атомних бомб?

— Цього тобі не збагнути. Це пов'язано з політикою. А я політикою не цікавлюсь. Я тільки вчений. Вірніше — лихо мені! — був ученим…

— Ну, а що ж далі? Уряд вам доручив…

— Так, і я відразу взявся за роботу, щоб створити керованого атомного гриба. Не буду тобі розповідати, скільки я провів дослідів і якого це коштувало поту…

— …і яких грошей! — додав Паоло.

— Одне слово, місяць тому я вирішив, що знайшов розв'язання проблеми. Передав креслення на завод, особисто прослідкував за всіма стадіями виробництва бомби, яка мала бути використана для головного випробування. Чарівна бомба повинна була вийти, скажу я тобі!

— Чарівна?

— Так, просто незвичайна! Найпрекрасніша атомна бомба, яку будь-коли робили: вищої якості матеріал, елегантна обробка, безвідмовне устаткування. Пригадую свято, влаштоване з нагоди закінчення робіт над бомбою… Урочиста церемонія!.. Бризки шампанського!.. Солодощі!.. Зворушливе було свято! Міністр безперестану тис мені руку. Він був такий захоплений, що вкинув у бомбу тістечко. Знаєш, таке тістечко, начинене шоколадним кремом. Посміялися з того та й по всьому. Адже нічого особливого не сталося. Не могло ж тістечко пошкодити механізм бомби. Принаймні я так думав. Тепер — лихо мені! — я вже іншої думки. Нарешті настав день головного випробування. Бомбу треба було

скинути з літака і підірвати на висоті десяти кілометрів над землею, чи то пак, над морем. Було погоджено, що я особисто стежитиму з літака за атомним грибом і керуватиму ним з півгодини, а потім спрямую у визначене місце в океані.

— У якому океані?

— Е, ні, синку, цього я тобі не скажу. Державна таємниця.

— Таємничого океану нема на географічній карті!

— Дай мені скінчити. Все було гаразд аж до вибуху бомби. Я наказав пілотові піднятися на потрібну висоту, наздогнати гриба і, коли ми опинилися на розрахунковій віддалі, узявся за найважливішу частину нашого випробування. Але гриба не було! Атомна хмара швидко згущувалася, чомусь набираючи форму не гриба, а плаского циліндра, який повільно обертався навкого своєї осі. Це було досить дивно. Але найгірше — гриб зовсім не слухався моїх пристроїв дистанційного керування. Я випробував сотні способів, намагаючись скерувати його хоч будь-куди. Міняв віддаль, висоту… Все намарне — гриб не виконував моїх команд. Пілот почав нервувати, сердитись — кінчалося пальне, і нам треба було повертатися на базу. Літак мав от-от упасти в океан. Але я не тямив себе з відчаю і не міг зважати на такі дрібниці. Якщо хочеш знати, мене це ніскілечки не хвилювало — я повинен був за всяку ціну змусити атомного гриба слухатися мене.

— Точніше було б сказати — не гриба, а циліндра?

— Так, так, циліндра. Скінчилося тим, що вигоріло все пальне. Нам довелося стрибати з парашутом. Досвідченіший за мене пілот вправно керував своїм парашутом: він упав у море, і його, певно, підібрали моряки. А я попав прямісінько в атомну хмару. Навіть якби я навмисне прицілявся, то не влучив би точніше: я опинився, як визначив згодом, у самому центрі того, що ти назвав циліндром.

— І наковталися шоколаду?

— Ніякого не шоколаду. Я просто-таки об'ївся збитими вершками, бо падав із розкритим ротом. Можеш уявити мій відчай, коли я побачив, що всі мої зусилля пішли нанівець, — через якусь безглузду помилку атомна хмара перетворилася на звичайнісінький торт!

— Як же вам велося?

— Я був ладен зробити у торті дірку і втопитися в океані — ось як мені велося!

— Які дурниці! Даруйте мені, звісно. Але на вашому місці я вважав би себе найщасливішою людиною в світі. Чи ви не полюбляєте солодощів?

— Ще й як полюбляю! Геть просто обожнюю! І діти мої полюбляють солодощі!

— То у вас і діти є?

— Так, двійко. Одне одного краще, одне одного дорожче!

— А ви ще бомби робите…

— Прошу тебе, не вертайся до цієї теми! Тепер уже абсолютно доведено, що я можу робити самі торти. Звичайно — зараз я це розумію — тістечко, яке міністр укинув у бомбу, теж зіграло свою роль у цьому недоладному перетворенні. Але якби я не помилився, коли проектував бомбу, то навіть мільйон щонайсмачніших тістечок не зміг би викликати цієї безглуздої шоколадної реакції.

— Таж вам треба гордитися тим, що ви зробили: ви ж просто благодійник людства!

— Не бери мене на кпини.

— А чому ж ви не зробили тоді у торті дірки і не пірнули в океан, як хотіли?

— Я й сам не знаю. Вітри віднесли торта кудись убік, їжі мені не бракувало. І це дуже прикро. У мене був папір, і я взявся перевіряти розрахунки, щоб знайти помилку. Вчора я майже був відшукав її, коли з'явилися ви з Рітою. Я пройшов вашим тунелем аж до виходу — хотів дізнатись, де опинився торт і я з ним. Я ж не знав, що торт приземлився, і де мені було здогадатися, що він сів у Римі...

— Усі дороги ведуть до Рима! — нагадав Паоло давнє прислів'я. — А що ви збираєтеся робити далі?

Професор Дзета звівся на ноги і став крокувати сюди й туди по тунелю, не звертаючи уваги на лікерові калюжі, по яких ступав.

— Мій обов'язок — знищити цей предмет, щоб і сліду не лишилося від мого невдалого випробування!

— Знищити всю цю благодать? Професоре, ви з глузду з'їхали! Таж солодощів тут на цілий рік!

— Ні, ні! Я знищу торт, чи то зроблю так, що його знищать!

— Хто?

— Війська, що його оточили. Передусім я підтверджу їхні припущення, нібито це неземний космічний корабель. Потім якось покажу, що марсіяни готуються до нападу, і викличу на торт добрячий концентрований удар. Вогнемети зроблять своє діло.

— Ніколи цього не буде! Ви не врахували, що й самі загинете при цьому.

— Я загину, але це необхідно зробити. Не вперше учені жертвують собою…

— Але ще не було такого, щоб учені гинули в торті замість того, щоб ласувати ним! Та я не дам вам це зробити. Не я сам — я розкажу всім, що ви можете перетворювати атомні бомби на шоколадні торти. Ви станете найславетнішою людиною нашої епохи! Подумайте, професоре, на центральних площах світу вдячне людство спорудить вам пам'ятники!

— Вистачить мені й одного — надмогильного пам'ятника!

— Ви божевільні, професоре! Ви тільки подумайте, яке прекрасне життя! І який смачний цей торт!

— Я можу думати лише про те, що як учений-атомник, я зганьбив себе назавжди! І даремно ти мене вмовляєш, Паоло. Я вже вирішив. Смерть мене не лякає. Краще допоможи мені здійснити мій план.

— Нізащо!

— Ні, ти допоможеш мені! Ти віднесеш командувачеві моє послання, де буде сказано таке: "Землянам — з борту космічного корабля "Марс-1". У вашому розпорядженні є півгодини, щоб скласти зброю і вручити нам заложників — тисячу дітей. У разі неприйняття цього ультиматуму за тридцять хвилин ми підірвемо атомну бомбу, котра знищить Рим умить. Підписав командир…" Треба лише вибрати якесь підхоже ім'я. Нехай це буде капітан Гор. Як ти гадаєш, послання досить грізне? Звісна річ, вони нізащо не згодяться віддати марсіянам тисячу дітей! Так можуть вчинити хіба варвари чи вбивці! Отже, їм нічого не залишиться, як одразу ж відкрити вогонь по тортові, перш ніж

скінчиться строк ультиматуму. І тортові настане кінець. "Фініс" по-латинському. А зараз я тобі напишу це послання...

І професор, не барячись, тремтячою від хвилювання рукою почав писати текст ультиматуму.

Дійшовши до фрази, де вказувалася кількість заложників, він завагався.

— Тисяча дітей... Гм... А якщо я вимагатиму дві тисячі? Еге ж, так буде краще! Пишу: дві тисячі. Вони тоді швидше відкриють вогонь, і моя агонія буде коротша.

— Не гайнуйте часу, — рішуче сказав йому Паоло. — Невже ви справді гадаєте, що я віднесу командувачеві ваше послання? Послання божевільця!

— Неодмінно віднесеш!

— А от і ні! Кажу вам коротко і ясно: ні, ні й ще раз ні!

— Тоді я викину тебе з торта!

Коли професор Дзета сказав ці слова, лице його якось дивно скривилося. Здавалось, він ось-ось заплаче.

Професор Дзета скінчив своє послання, чітко написав вигадане ім'я й розписався, тут-таки вигадуючи незрозумілі знаки.

— Це мають бути ніби марсіянські письмена, — пояснив він, — так воно переконливіше.

Професор склав аркуш і простяг його Паоло:

— Ну, віднеси!

— А якщо ні?

— А якщо ні… Я ж сказав, скину тебе вниз!

— Ану, спробуйте!

Професор Дзета скорчив страшну гримасу, щоб налякати Паоло, але все одно по його очах було видно, що він ніколи в житті не міг нікого налякати.

— Не провокуй мене, — запхикав він, — я ж добра людина…

— Добра людина! А самі хочете знищити торт, аби тільки він нікому не дістався! Такий великенний, такий прегарний торт!

— Благаю тебе, Паоло, віднеси цього папірця вниз!

— Нізащо!

Професор Дзета у відчаї, благаючи Паоло, рвучко ступив уперед і схопив хлопчика за руку. Він тільки хотів слізно попрохати його, але, як на те, забув про одного дуже небезпечного свідка їхньої розмови. Гадаючи, що Паоло в небезпеці, Дзорро загарчав, схопився і стрибнув на бідолашного професора, вп'явшись зубами йому в литку.

— Ай! Ой! Рятуйте! — заволав професор.

— Дзорро, назад! На місце! Бачите, професоре? Ви не можете зачепити мене й пальцем, не те що викинути геть! А поки я тут, торт урятовано, бо ви ж не захочете, щоб і я загинув разом із вами! Принаймні я на це сподіваюсь.

— Якщо у мене не буде вибору, — понуро відказав професор Дзета, — я кину послання з якимось тягарем, і ти теж умреш тут! Як жертва своєї впертості. Але я не хочу цього.

— А я не хочу, щоб знищували торт.

— Сквік, сквок, караброк, брек, брок! — став викрикувати вчений своєю мовою.

— Якщо ви розмовлятимете зі мною цією мовою, я зовсім перестану розуміти вас, — спокійно зауважив Паоло.

— Сквок, сквек, сквік…

Монолог професора Дзети тривав довгенько. Старий був у такому розпачі, що Паоло затурбувався, чи не втрачає той, бува, розум. Потім учений перейшов на італійську і знову взявся терпляче вмовляти Паоло віднести послання.

— Дай мені вмерти тут, у цьому торті, у найбільшій помилці мого життя! — благав він Паоло.

— Тоді це була б найбільша помилка в історії,— відповідав Паоло.

Скільки точилася ця вперта боротьба? Кілька годин, гадаємо ми. І не варто описувати докладно її хід, тим більше, що вона була суто словесна. Нам відомо тільки, що в якусь мить Дзорро почав виказувати ознаки занепокоєння, нашорошив вуха, стиха заскиглив, поки, нарешті, не витримав і кинувся геть із торта.

— Дзорро, ти куди? — крикнув йому навздогін Паоло. І сам теж визирнув надвір. Те, що він побачив, змусило його весело, нестримно і щасливо розреготатися.

— Що тебе так розвеселило? — пробурчав професор Дзета.

— Професоре, скільки вам треба заложників?

— Тисячу… Дві тисячі!..

— Он вони! Самі йдуть сюди, без будь-якого ультиматуму! І їх набагато більше двох тисяч…

— Що ти кажеш?!

— Подивіться самі, професоре! Ідіть сюди, хутчій! Гляньте! А ви, хлопці й дівчата, швидше нагору!

Як легко порозумітися з дітьми

Нам треба на якийсь час повернутися назад у нашій оповіді, щоб проїхати по сліду машини швидкої допомоги, яка, прокладаючи собі шлях виттям сирени, везла до лікарні професора Россі, професора Теренціо і маленьку Ріту. Вчені безперестану скаржилися.

— Ой, ой! Як мені боляче! — пхикав перший.

— Ай, ай! Як мені погано! Покличте мерщій нотаря, я хочу скласти заповіт! — благав другий.

Санітари всіляко намагалися заспокоїти вчених, підбадьорюючи їх словами і прикладаючи їм до живота гумові мішечки з льодом.

Ріта нічого не розуміла:

— Що їм?

— Вони скуштували того фальшивого марсіянського шоколаду.

— Фальшивого? Або ви побожеволіли, або вони! Це був справжній, найсправжнісінький шоколад! І він аж ніяк не отруєний, а то б я вже давно померла. Я його з'їла, мабуть, цілий кілограм і ніколи ще не почувалася так добре.

— Цить-бо, що ти у цьому тямиш?

— Не турбуйтеся, я завжди якось втямлю, болить у мене живіт чи ні. І зовсім не треба бути професором, щоб знати, де в тебе живіт і що з ним діється.

— Та замовкни вже ти врешті-решт! Не турбуй цих бідолах. Бачиш, як вони страждають.

— Я бачу, як вони прикидаються!

Санітари не стали більше розмовляти з маленькою плетухою. Втім, машина швидкої допомоги вже під'їхала до лікарні. Добрий десяток лікарів оточив Ріту, і начальник відділення став оглядати її.

— Що ти відчуваєш?

— Нічого.

— Тут болить?

— Ні.

— А тут? А в цьому місці? А отут?

— У мене ніде не болить! І взагалі — що я маю відчувати? Я тільки попоїла пречудового шоколаду!

— Ну, гаразд, будь розумницею, будь слухняною дівчинкою, і все це минеться.

— Яке ще "ЦЕ"?! Я ж вам кажу — я не хвора! А щеі скажу вам, якщо хочете знати, що той предмет на Монте Кукко ніякий не космічний корабель, а торт! Спитайте мого брата, спитайте синьйора Джепетто!

— Хто це — синьйор Джепетто?

— Я не знаю, підіть і спитайте його, хто він такий. Він у торті, всередині; він його з'їсть усього, от щасливий!

Начальник відділення, сумно хитаючи головою, обернувся до інших лікарів.

— Ви чули, синьйори? Сердешна марить. її хворий розум химерно пов'язує шоколад із пригодами Піноккіо! Очевидно, отрута почала діяти на нервові центри. Сподіваюся, ми зможемо щось зробити. Для початку я пропонував би заспокійливий укол: він просто необхідний.

— Абсолютно необхідний! — хором відповіли лікарі. Ріта розплакалася і стала щосили кликати маму. Але, хоч як вона борсалася, хоч як видиралася з рук лікарів, укол їй все-таки зробили. Майже відразу ридання припинилися, і незабаром Ріта заснула, а медсестра втерла їй сльози.

Тим часом інші лікарі оглядали професора Россі і професора Теренціо. Вони оглянули їх вздовж і впоперек, вислухали серце і легені, постукали молоточками по колінах, щоб перевірити рефлекси. Але, сказати правду, їм не вдалося знайти щось серйозне. А втім, і професор

Россі, і професор Теренціо під час огляду теж здивовано відкрили, що не можуть точно вказати місце, де їм прежахливо болить.

— Тут… Ні, тут не болить… Мабуть, ось тут… Ні, не тут… А може, отут-о… Але ж ні, і тут не болить!

Професор Россі був прикро вражений тим, що не відчуває ніякого болю, а професор Теренціо дуже зніяковів.

— Не знаю, в чому річ, але я більше не відчуваю ніякого болю, — признався він.

— Якби мова йшла не про славетних учених, — казав згодом один лікар іншому, — я зробив би висновок, що вони просто вигадали собі цей біль.

— Авжеж, типовий випадок самонавіяння. Інакше кажучи, надмірний страх…

З остороги видатним хворим також зробили заспокійливий укол, і вони майже відразу дружно захропли.

Ріта прокинулася через кілька годин і мерщій заплющила очі, аби не бачити докучливих лікарів, які знову зібралися коло неї, щоб зробити їй ще якусь капость.

"Дивно тільки, що лікарі в піжамах!" — подумала Ріта і розплющила очі. Довкола неї були не лікарі, а хлопчики й дівчатка з сусіднього відділення. Вони зібралися в палаті, цікавими очима розглядаючи Ріту.

— Хто ви такі? Що сталось?

— Нічого не сталося, — відказала найстарша дівчинка в червоному халатику. — Ми теж хворі. Прийшли перевідати тебе.

— Спасибі,— відповіла Ріта.

— Знаєш, — продовжувала дівчинка в червоному халатику, — ми чули, що ти кричала, коли тебе привезли сюди.

— Це правда, що в Трулло з'явився великий, як гора, торт? — нетерпляче втрутився білявий хлопчик з рукою на перев'язі.

— Правда! Але лікарі не хочуть вірити мені.

— Слухай, торт смачний?

— Ще й який! Хотіла б я, щоб і ви з'їли його стільки, скільки я. Це безперечно найсмачніший торт у світі. До того ж, цей торт космічний. Він тільки вчора прибув просто з неба.

— Яка краса! — вигукнув білявий хлопчик.

— Яка прикрість! — сказала дівчинка в червоному халатику.

— Чому прикрість?

— Шкода тому, що ми не можемо покуштувати його.

— Так, — мовила Ріта, зітхаючи. А сама подумала:

"Як легко порозумітися з дітьми! Вони-бо не думають, що я марю. Розуміють одразу, що їм не казки розказують! Вірять, що торт існує насправді!" [5 29]

— Мені дуже шкода, — продовжувала вона, — що ви не можете скуштувати торта, але коли я вийду з лікарні, то принесу вам добрячий шмат.

— А коли ти вийдеш? — спитав білявий хлопчик.

— Цього я не знаю, але сподіваюся, що невдовзі.

— А чому ти гадаєш, що торт ще буде там, коли ти вийдеш? — спитала дівчинка в червоному халатику.

Ріта не знала, що відповісти на це підступне питання. На мить вона уявила собі, як сумно буде повернутися в Трулло і почути від Паоло, що торта вже немає: солдати його знищили або буря віднесла геть од міста.

Діти чекали нетерпляче, що відповість Ріта. Всі дивилися на неї, і в кожному погляді Ріта читала одне й те саме невеселе запитання. Тоді вона не витримала. Зіскочила з ліжка й озирнулася довкола, шукаючи свою одіж. Неначе відгадавши її думки, дівчинка в червоному халатику сказала:

— Нашу одежу ховають у шафі, в іншому місці.

— Дарма, — відповіла Ріта. — Я піду так!

— А дорогу ти знаєш?

— Ні,— відповіла вона. — Я запитаю.

— І тебе негайно відвезуть до лікарні. А я знаю, як дістатися в Трулло: треба обійти полями.

Це казала та сама дівчинка у червоному халатику. Видно було, що вона й справді вже усе обдумала.

— Послухайте, — сказала вона, — я знаю, як вийти з лікарні з боку садка. Ходімо зі мною і вдаваймо, ніби граємося в піжмурки.

— Усі підемо? — здивувалася Ріта.

— Авжеж! Усі підемо! — закричав білявий хлопчик, стрибаючи з радощів.

— Хіба ти не казала, що торт великий-великий?

— Вистачить на всіх дітей Рима! — майже ображено підтвердила Ріта.

— Але тоді треба розповісти про це усім! — знову закричав білявий хлопчик.

— У коридорі є телефон, — сказала дівчинка в червоному халатику, — а я маю жетона. Я подзвоню своєму братові і скажу йому, щоб він подзвонив своїм товаришам і моїм подругам. Кожен з них подзвонить ще комусь, а ті іншим дітям… Вони повинні будуть попередити всіх дітей — хто як може: хай кричать на вулицях перед школами, у дворах. Ти певна, що торта дійсно вистачить на всіх?

— Клянусь тобі! — сказала Ріта, поклавши руку на серце.

— А чому б нам не оголосити про це по радіо? — раптом запропонував білявий хлопчик. Всі розреготалися і навіть нічого не відповіли йому.

Дівчинка у червоному халатику побігла до телефону:

— Алло! Це я, Лукреція. Це ти, Сандріно! Слухай мене уважно. Тільки спершу візьми аркуш паперу та олівця, бо я казатиму тобі дуже важливі речі. Ти чуєш? — Сандріно не відповідав.

— Що з ним? — здивувалася Ріта. — Чому він мовчить?

— Як звичайно, взяв непідструганого олівця. Алло! Сандріно! Що? Зараз? Зараз він не може знайти стругачки. Візьми мого олівця, він у моєму портфелі.

— Швидше, швидше, ради Бога! — благали нетерплячі діти. — Якщо прийде медсестра, буде пізно.

Нарешті, Лукреції вдалось передати Сандріно свої інструкції. Вона диктувала йому, як учителька, не зупиняючись, не переплутуючи слів, ніби вона усе це вже давно обдумала і в голові у неї був цілком готовий план. Ну й розумниця та Лукреція!

Чарівний телефон

Не знаю, чи ви читали історію про дударя Гаммеліна, який своєю чарівною грою врятував місто від мишей. Городяни не схотіли заплатити Гаммелінові за роботу. Тоді він знову заграв на дуду, і всі діти, що жили у місті, пішли слідом за ним. Навіть ті, що були ще надто малі, щоб ходити, тихенько порачкували за дударем.

Щось подібне трапилося того дня в Римі. Телефонний дзвінок Лукреції виявився таким само чарівним, як Гаммелінова дуда. Коли не чарівнішим.

Справді, припустімо, що славетний дудар став би вигравати посеред площі Святого Петра в Римі. Хто б його почув? Хіба що кілька дітлахів, які пустують біля водограю чи біля обеліска. А може, і вони не почули б

через гамір автомобілів. Дуді нелегко привернути до себе увагу в сучасному місті.

До того ж, дудар, щоб його почули усі діти в Римі, мав би обійти усе місто. Але ж це пекельна праця! Навіть якби він ходив по місту два дні підряд швидкою ходою, все одно він не зміг би зіграти свою пісеньку по всіх кварталах, по всіх передмістях і по ближчих селах, не встиг би дістатися до римських горбів, що тягнуться майже до самого моря. Дітям просто увірвався б терпець, і вони відіслали б дударя назад у країну казок, де нема телефону.

Телефон — оце чарівна дуда, необхідна для сучасного міста.

За якісь півгодини ланцюжок телефонних дзвінків розніс дивну звістку про величезний торт у всі кінці Рима: від Трастевере до Торпіньяттари, від Тестаччо до Сан-Джованні, від Патріолі до Квадраро.

— У Трулло приземлився космічний торт завбільшки як гора!

Той, хто дізнався про це, мерщій набирав номер приятеля і негайно повідомляв йому новину, потім вихилявся у вікно й кричав товаришам, що гралися у дворі, а потім вибігав на вулицю і вирушав разом з усіма в Трулло — на трамваї, в автобусі, на велосипеді чи пішки. Можна було подумати в ту хвилину, що у Римі живуть самі діти. Вони гуртами виходили з під'їздів, не сперечаючись, віддавали м'яча поліцейському регулювальникові й бігли у тільки їм відомому напрямку. Хто поспішав із сніданком у руці, хто з портфелем. В одній школі вчителі раптом виявили, що їм нікого вчити: школярі як один посхоплювалися з місць і попрямували до дверей. І все з вини (чи, може, завдяки?) одного хлопчика з третього класу, який, коли йшов до вбиральні, визирнув у вікно і довідався про торт від сина бармена, що живе навпроти школи. Він поспішив розповісти новину всім зустрічним дітям.

— Куди ви? Верніться на свої місця! Хочете, щоб вас усіх покарали?

Вчителі кричали, але нічого не могли вдіяти: школи миттю спорожніли, наче несподівано скінчився навчальний рік. Твори так і лишилися недописані, теореми нерозв'язані, уроки з історії та географії невивчені.

— У Трулло! У Трулло!

Люди оберталися, їм було цікаво: куди це мчать цілі юрби дітей? Поліцейські спантеличено чухали собі потилицю. Матері виглядали з кожного вікна, з сотень, тисяч вікон і кликали своїх дітей, вигукуючи тисячі різних імен:

— Тоніно! П'єтро! Маріє! Оретто! Даріо! Альбертіно!

Та де там! Вони могли б перерахувати підряд усі ймення, що тільки є на світі, й нікотре з дітей навіть не озирнулося б, не те щоб озвалось.

Діти використовували все, що могло скоротити їм дорогу до Трулло. На одному самокаті, наприклад, вмостилися п'ятеро хлопчаків. Одні їхали на триколісних велосипедах, інші рвалися вперед на педальних автомобілях, а ще інші безшумно ковзали на роликових ковзанах.

— У Трулло! У Трулло!

Багато дівчаток бігли, стрибаючи через мотузочок, тому, що їм здавалося, ніби так бігти швидше, а ще й тому, що без своєї скакалки вони не пішли б ні в Трулло, ні в яке інше місце на світі.

— Що сталося? Почалась революція? — спитав один крамар, вийшовши на поріг своєї крамниці. — Чи не зачинити магазин про всяк випадок?

Семеро хлопчиків із Кампо-де-Фйорі позичили в одного ганчірника ручний візочок, щоб зручніше подорожувати: двоє по черзі тягли візочок, поки п'ятеро сиділи в ньому і кричали всім, хто хотів їх слухати:

— У Трулло! У Трулло!

Були навіть сміливці, що спустилися по Тібру човнами, від моста Мільвіо до Мальяно, пропливши майже через весь Рим, а звідти луками гайнули до Монте Кукко, на вершині якого лежав торт, освітлений призахідним сонцем, — здаля він скидався на суничний пудинг.

Чарівний телефонний дзвінок, як ви здогадалися вже, дійшов і до Трулло. Тож нема ніякого дива в тому, що перші до підніжжя Монте Кукко надбігли місцеві хлопчики й дівчатка.

Даремно поліцейські, пожежники, піхотинці та кавалеристи, солдати й офіцери силкувалися стримати їх.

— Ми хочемо торта! — кричали дітлахи.

Тим часом Ріта і Лукреція вивели з лікарні своїх товаришів. Тим, хто не міг ходити і лишався в палаті, вони пообіцяли вернутися з добрячим шматком торта.

Звісна річ, не обійшлося і без сліз.

— Принесіть і мені! — благав один хлопчик із ногою в гіпсі.

— А я побіжу туди й на одній нозі! — закричав інший.

— Молодець! — сказала йому Лукреція. — Так ти зламаєш собі ще й другу ногу. Не хвилюйся, ми не забудемо про тебе.

І Лукреція побігла — поли її червоного халатика розвівалися і це робило дівчинку схожою на великого метелика. Поруч неї мчав білявий хлопчик із рукою на перев'язі й горлав що є сили:

— Як добре, що в мене переламана рука, а не нога! Яке щастя!

Один зеленяр, побачивши, як біжить кудись гурт хлопчиків і дівчаток у піжамах, халатиках, а то й просто в нічних сорочках, вигукнув:

— Даремно стараєтеся, карнавал давно минув! А ти куди? Вернись негайно, шибенику!

Останні його слова стосувалися сина, який не гаяв часу на думки про карнавал, а, дізнавшись, у чому справа, чкурнув слідком за дітьми з лікарні.

— Ой, пробі! — скрикнув професор Дзета, визираючи разом із Паоло з торта.

Тисяча, дві тисячі, певно, три тисячі дітей, прорвавши заслон і змішавши бойові порядки обложників, видиралися на горб. Зусібіч лунали веселі вигуки:

— Вперед!

— В атаку!

— Наші йдуть!

— Я загинув! — прошепотів професор Дзета, падаючи у знемозі на мигдальне печиво. — Тепер я вже не знищу торт!

— А я б'юся об заклад, — сказав Паоло, — що торт буде знищено!

— Що ти хочеш сказати?

— Розплющте очі, професоре! Як ви гадаєте, що зроблять діти з вашим тортом? Вони біжать сюди зовсім не для того, щоб виміряти його окружність, а чи вирахувати площу основи. Мине якась година, і тут нагорі ви не купите навіть шоколадної скоринки за мільярд лір.

Професорове лице засяяло, мов електрична лампочка.

— Ай правда! Вони з'їдять його! Від нього не залишиться й крихти! Ура! Вперед, діти! Мерщій сюди, тут вистачить на всіх! Смачненького усій компанії! Який же я був дурень, що не додумався до цього раніше!

— Ет, — сказав Паоло, — іноді вчені теж роблять дурниці.

Перші ряди нападників були вже за кілька кроків од торта, і їм, звісна річ, не потрібні були професорові припрошування: в їхніх очах світився твердий намір негайно знищити ворога і не лишити від нього жодної крихти. За якусь мить атака почалась одразу з усіх боків. Чималий гурт дітлахів увірвався прямо в тунель, який вирили Паоло з Рітою. Інші, обачніші, заходилися наминати зовнішню частину торта.

А Діомедів гучномовець гримів:

— Увага, діти! Не беріть дарунків од марсіян! Вони дадуть вам отруєних солодощів — не їжте їх!

Але хто з дітей став би слухати зараз Діомеда?

— Залиште й нам трохи! — кричали щойно прибулі, ті, хто ще тільки видряпувався на горб.

Незабаром торт став дірчастий, наче сир. Тунелі й переходи схрещувалися на кожному кроці. Професор Дзета, сяючи, метушився по тортові, допомагав найслабшим одламувати шоколад від підлоги та розбирати стіни з мигдального печива. Він показував дітям, де є найліпше морозиво, підіймав на руках найменшеньких, що не могли доп'ястися до стелі із збитих вершків.

— Ви марсіянин? — питали його діти.

— Так, саме так! Я марсіянин. їжте й пийте, ви гості Марса!

— Хай живе Марс! — вигукували діти, коли у них звільнявся рот від солодощів.

Хай завжди буде торт!

— Я — Дедал! Викликаю Діомеда! Я — Дедал! Викликаю Діомеда! Прийом.

— Я — Діомед! Слухаю вас. Прийом.

— Синьйоре генерал, тут коїться щось неймовірне, як на тому світі! Прийом.

— Що ви знаєте про той світ! Чи ви вже там були? Може бути, подорожували з Данте, коли той спускався в пекло? Доповідайте про те, що бачите. Прийом.

— Синьйоре генерал, я не вірю своїм очам!

— А ви постарайтеся!

— Одно слово, синьйоре генерал, дітлахи поїдають загадковий предмет шматок за шматком! Я вже не чую навіть їхніх криків: у них по саме нікуди напхані роти.

— Ви хочете сказати, що космічний ворог роздає дітям солодощі?

— Синьйоре генерал, ворога ніде нема! Бачу самих дітей, а космічний предмет усе зменшується: вони його просто знищують!

— Щось неймовірне!

— Я ж вам казав те саме, синьйоре генерал! Вищенаведена розмова відбувалася близько шостої години тою самого незабутнього вечора між пілотом, який на вертольоті облітав торт на Монте Кукко, і командуванням операції "П. К." (Прибулець із космосу), що, як ви вже знаєте, розташувалося у кабінеті директора школи. Безсилий стримати навалу тисяч дітей. Діомед наказав Дедалові піднятися в повітря, щоб хоч спостерігати за тим, що діється.

Генерали, полковники, начальники пожежних команд і поліцейські, слухаючи пілотове донесення, намагалися не дивитися один на одного, щоб ніхто не прочитав у їхніх очах, що вони не знають, як бути.

Тієї миті в кімнату влетів засапаний поліцейський Мелетті, на прізвисько Хитромудрий Одіссей. Він щось забелькотів до присутніх, але ніхто його не зрозумів.

— Та що ви там лепечете? — гримнув генерал. Синьйор Мелетті поклав руку на серце, щоб воно не так калатало, і врешті-решт здобувся аж на двоє слів.

— Моя дружина… — сказав він, обмахуючися беретом.

— Що? Спалила вам печеню? Не пришила ґудзика до сорочки? Яке мені діло до вашої дружини тепер у таку хвилину!

— Зачекайте трохи, я віддишуся… Моя дружина збожеволіла!

— То подзвоніть до психіатричної лікарні й дайте нам спокій!

— Синьйоре генерал, я вам кажу, — вона збожеволіла! Геть із глузду з'їхала! Бігає по дворах, збирає тисячі жінок… Вони хочуть іти на горб, щоб забрати своїх дітей… А ще…

— Ах, це ще не все?!

— Зараз я вам скажу найстрашніше, синьйоре генерал! Я чув, як вона дзвонила своїй сестрі в Трастевере, і своїй двоюрідній сестрі, що живе в Монте Маріо, і своїй тітці, що мешкає…

— Слухайте, Мелетті, чи не хочете ви переказати нам увесь телефонний довідник? Ближче до справи!

— Отже, вона роздзвонила майже по всьому Риму, що діти біжать на Монте Кукко. Тепер про це знає все місто! І звідусіль біжать до горба мами! Вони прибувають цілими батальйонами, синьйоре генерал! Полками і навіть дивізіями!

— Де ж ви були раніше? Чому не повідомили нас про це негайно?

— Синьйоре генерал, вона упорала все за дві хвилини! Моя дружина коли береться за щось, то стає просто суспільною небезпекою…

— Я — Дедал! Викликаю Діомеда! Прийом.

— Я — Діомед! Що там сталося? Прийом.

— Жінки, синьйоре генерал! Вони прорвали заслони! Беруть приступом горб з усіх боків! З'явилися несподівано, як фурії, що зірвалися з ланцюга. Мчать угору по горбу, мов гірські стрільці, й кличуть своїх дітей. Прийом.

— Цього слід було чекати, — зауважив хтось із присутніх у кімнаті. — Ворог зв'язав нам руки, і ми тепер нічого не можемо вдіяти. Вербуючи дітей, він знав, що робив. Тепер із ланцюга зірвалися матері. Діючи так, він без жодного пострілу поставить нас на коліна. Нам треба було розбомбити загадковий предмет відразу ж, коли він з'явився, — ось що нам треба було зробити!

— Ходімо побачимо, — сухо сказав генерал.

Усі рушили до виходу, наче тільки й чекали сигналу.

— А ви лишайтеся! — наказав генерал поліцейському Мелетті. — Вас арештовано! А то ви ніколи не збагнете, що не можна одружуватися із "суспільною небезпекою"!

— Та як же це? Хіба не я перший вдарив на сполох? До того ж, там нагорі двійко моїх дітей... Я маю право...

— Вас арештовано, та й годі. ¦ І дякуйте небу, що хоч ваша дочка жива й здорова, бо вона в лікарні.

Але Ріта тієї миті була не в лікарні, а на сьомому небі! Щаслива, вона гризла великий, завбільшки з канапу, шмат нуги. Лукреція, білявий хлопчик із рукою на перев'язі та інші її друзі з лікарні тільки вдячно поглядали на неї. Розмовляти їм було ніколи. Але погляди були досить красномовні. Ріта і її друзі трималися всі разом серед неймовірної метушні, дружно і спокійно поїдаючи стіни торта.

Коли хто знаходив якийсь новий сорт морозива чи цілий склад зацукрованих фруктів, то відразу кликав друзів до себе, махаючи рукою, бо ж не на мить ніхто не переставав ласувати.

Аж ось надбігли матері, й почалося таке, що важко описати. Розпатлані, червоні з хвилювання, вони верещали і взагалі поводилися так, ніби мали врятувати своїх дітей від пожежі чи від землетрусу.

— Каралетто! Роберто! Пінуччо! Анджело! Андреа! Лемент, шум, крики, а потім тільки — лясь! лясь! Це лунали перші запотиличники, якими матері нагороджували своїх знайдених синочків та доньок, вимащених від голови до ніг кремом.

Синьйора Чечілія, яка шукала Паоло, зненацька натрапила на Ріту, схопила її в обійми й закричала:

— Донечко моя! Радосте моя! То ти не в лікарні?!

— Я була там, дивись, — відповіла Ріта, показуючи на нічну сорочку, всю в плямах від шоколаду та малинового сиропу.

— Добрий день, синьйоро, — сказала вихована Лукреція. — Хочете покуштувати торта?

— їж, мамо! — припрошувала й Ріта. — Клянуся тобі, що він не отруєний! Чи я коли говорила тобі неправду?

Синьйора Чечілія, трохи повагавшись, понюхала шматок торта, що їй запропонували. Вона була хороша господиня і добре зналася на солодощах. Запах і зовнішній вигляд страви їй припали до вподоби, а скуштувавши, вона схвалила й смак:

— Ой, це ж просто чудо! Хто його зробив?

І синьйора Чечілія теж накинулася на торт. Це ж саме робили тепер тисячі інших матерів. Вони їли торт під оплески дітей, що вже давно забули про потиличники.

— А Паоло? Де наш Паоло? — спитала раптом синьйора Чечілія.

Ось і Паоло.

На цьому бенкеті він, певно, був єдиним гостем, що нічого не їв.

Він давно вже наївся і тепер, щасливий, ходив по торту, допомагаючи професорові Дзеті.

— Мамо!

— Паоло, радосте моя!

— Познайомся, це професор, який зробив торт!

— Смачного вам, синьйоро!

— Чудовий торт, професоре, справді чудовий! Пречудесний! Вітаю вас!

Професор Дзета вже й сам став думати, що його торт все-таки вийшов на славу. Професор дивився на тисячі дітей та матерів, які радісно полуднували незвичайним тортом, і на очах йому виступили сльози.

Жоден найуспішніший дослід не приніс йому стільки щастя, стільки втіхи, як цей невдалий експеримент із атомним грибом. Напевно, й справді буває так, що іноді вчаться на помилках.

Поволі вечоріло. Уже один по одному вирушали назад, до міста, окремі гурти дітей та жінок. Майже всі несли з собою великі шматки торта; жінки подумали про чоловіків, діти — про бабусь і дідусів, про своїх собак та котів, навіть про канарок.

Тепер торт уже зовсім утратив свою початкову форму. Тут і там лишилися тільки окремі шматки: острівці шоколаду, гірки марципана, озерця лікеру…

— Беріть, беріть усе! — припрошував професор Дзета. — Забирайте з собою, не засмучуйте мене, прошу вас!

А в цей час на горб уже сходили солдати, пожежники та поліцейські.

Йдучи додому, жінки пригостили їх тортом, і тепер вони самі вже поспішали нагору — покуштувати "космічних" солодощів.

— Вперед, братці! — кричав професор Дзета. — Попереду торт! Його ще лишилося кілька центнерів. Вперед, синьйоре генерал! Прошу, сідайте до столу. Я вам усе потім поясню, а зараз подумайте про вашу дружину та діточок!

Але ця порада була зайва: генералові дружина й діти були давно вже тут, на місці бою. Уявляєте, яка радісна була зустріч із чоловіком і батьком.

Одне слово, торта вистачило на всіх, крім професора Россі та професора Теренціо, які перебували в лікарні й лікувалися там від страху.

Чималий шмат припав і синьйорові Мелетті, коли синьйора Чечілія, Ріта й Паоло прийшли до школи, щоб визволити його.

Лишився шматок і для мене — тому що я прийшов останній, а ще тому, що мені треба було усіх розпитати, щоб згодом розповісти вам по порядку все, що трапилося того дня в Трулло.

А торта ще багато зосталося на горбі Монте Кукко. Торта вистачить на всіх, якщо одного чудового дня люди змовляться і почнуть замість атомних бомб робити прекрасні торти!